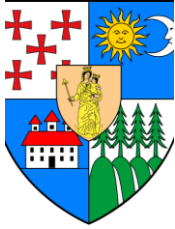

STUDIUL ISTORIC URBANISTIC ZONAL

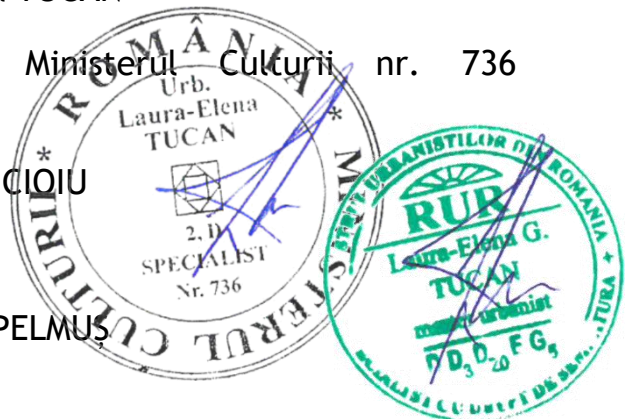
PENTRU FUNDAMENTAREA
PLANULUI URBANISTIC
ZONAL AL ZONEI CENTRALE
CONSTRUITE PROTEJATE,
MUNICIPIUL MIERCUREA CIUC,
JUDEȚUL HARGHITA

BENEFICIAR:**Primăria Municipiului Miercurea Ciuc, Județul Harghita****CONTRACTANT GENERAL:****TOTAL BUSINESS LAND SRL****ELABORATORI:****LOGIC PLAN****S.C. LOGIC PLAN S.R.L.****Coordonator:** Dr. Urb. Laura-Elena TUCANSpecialist atestat Ministerul Culturii nr. 736
S/25.02.2022**Specialiști:** Urb. Minerva Ionela CIOIU

Urb. Tania DOBRE

Urb. Elena-Cristina PELMUS

Urb. Iulia TUDOR

Data elaborării: Martie 2024

CUPRINS

CAPITOL I - NOTĂ METODICĂ GENERALĂ	7
I.1 Descrierea obiectivelor și limitelor studiului	7
I.2 Descrierea metodei și direcțiilor de cercetare.....	7
I.4. Prezentarea echipei de cercetare după specialitate.....	8
I.5. Analiza critică a bibliografiei generale.....	9
CAPITOL II - ANALIZA DEZVOLTĂRII TERITORIULUI ADMINISTRATIV ȘI A LOCALITĂȚILOR.....	11
II.1. Analiza evoluției teritoriului studiat	11
a. Istoricul teritoriului studiat în raport cu localitatea în care se situează	11
a.1. Descrierea generală a municipiului în situația actuală - evoluția istorică a municipiului Miercurea Ciuc.....	11
a.2. Istoricul regiunii și zonei de studiu	15
a.3. Evoluția istorică a municipiului Miercurea Ciuc	22
a.4. Evoluția istorică a zonei studiate	25
II.2. Date istorice importate, evenimente istorice în teritoriul administrativ.....	28
II.3. Monumente istorice, valori de patrimoniu cultural de interes național, situri arheologice din teritoriul studiat	33
a. Monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice	33
II.4. Evoluția teritoriului administrativ și a intravilanului	43
a. Evoluția administrativă a regiunii	43
CAPITOL III - DEFINIREA ȘI DELIMITAREA SUBZONELOR ISTORICE DE REFERINȚĂ	50
III.1. Definirea și delimitarea subzonelor istorice de referință, în funcție de modul de dezvoltare și de caracteristicile țesutului urban.....	50
a. Descrierea metodei de definire a zonelor istorice de referință.....	50
b. Criterii de definire/delimitare a subzonelor istorice de referință ...	51
c. Delimitarea subzonelor istorice de referință	51
III.2. Subzonele istorice de referință din teritoriul studiat.....	52
a. Listarea subzonelor istorice de referință, după caracteristicile acestora	52
III.3. Schema cu evidențierea subzonelor istorice de referință (limite, tipuri) ...	56

FIGURI

FIGURA 1 – Municipiul Miercurea Ciuc în relație cu relieful Județului Harghita	14
FIGURA 2 – Teritoriul administrativ al municipiului Miercurea Ciuc în prezent.....	15
FIGURA 3 – Țările Române în sec. al XIV-lea – prima jumătate a sec. al XV-lea.....	17
FIGURA 4 – Județul Ciuc în anul 1938.....	21
FIGURA 5 – Evoluția istorică a zonei studiate între anii 1773 și 1910	26
FIGURA 6 – Evoluția istorică a zonei studiate între anii 1952 și 2024	27
FIGURA 7 – Sistemizarea teritoriului municipiului Miercurea Ciuc	32
FIGURA 8 – Ansamblul urban, municipiul Miercurea Ciuc, cod LMI: HR-II-a-B-12721.....	37
FIGURA 9 – Primărie, fostul sediu al Comitatului Ciuc, municipiul Miercurea Ciuc, cod LMI: HR-II-m-B-12725.....	37
FIGURA 10 – Cetatea Mikó, azi Muzeul Secuiesc al Ciucului și Biblioteca Județeană, municipiul Miercurea Ciuc, cod LMI: HR-II-a-A-12726	39
FIGURA 11 – Casa Zakaris, municipiul Miercurea Ciuc, cod LMI: HR-II-m-B-12736	40
FIGURA 12 – Banca Națională a României, azi Banca Carpatica, municipiul Miercurea Ciuc, cod LMI: HR-II-m-B-12740 – Operațiunea de translatare a clădirii.....	41
FIGURA 13 – Banca Națională a României, azi Banca Carpatica, municipiul Miercurea Ciuc, cod LMI: HR-II-m-B-12740.....	41
FIGURA 14 – Ansamblu urban – locuințe cu magazin la parter, municipiul Miercurea Ciuc, cod LMI: HR-II-m-B-12728; primul rând cuprinde clădirile de la numerele poștale 2, 4, 6 (de la stânga la dreapta), iar pe cel de-al doilea rând sunt ilustrate detalii ale decorațiunilor clădirilor monument istoric.....	42
FIGURA 15 – Scaune secuiești conform hărților Iosefine (1769-1773)	45
FIGURA 16 – Principalul Transilvaniei și așezările sale componente în anul 1720	46
FIGURA 17 – Harta Regiunii Autonome Maghiare (1952-1968).....	49
FIGURA 18 – Subzonele istorice de referință	56

TABELE

Tabel 1 - Lista monumentelor istorice cuprinse în zona centrală construită protejată din UAT Miercurea Ciuc, conform L.M.I., aprobată prin Ordonanța nr. 2.828 din 2015	34
---	----

BORDEROU

PIESE SCRISE:

- FOAIE DE GARDĂ
- BORDEROU
- STUDIU ISTORIC ZONAL PENTRU FUNDAMENTAREA PLANULUI URBANISTIC ZONAL AL ZONEI CENTRALE CONSTRUITE PROTEJATE, MUNICIPIUL MIERCUREA CIUC, JUDEȚUL HARGHITA

PIESE DESENATE:

- PLANȘA 1.1 – EVOLUȚIA ISTORICĂ A TERITORIULUI UAT-ULUI MIERCUREA CIUC;
- PLANȘA 2.1 – ANALIZE MORFO-TIPOLOGICE ALE PARCELARULUI ȘI FONDULUI CONSTRUIT;
- PLANȘA 2.2 – ANALIZE MORFO-TIPOLOGICE ALE PARCELARULUI ȘI FONDULUI CONSTRUIT;
- PLANȘA 3.1 – SUBZONE ISTORICE DE REFERINȚĂ.

| 01

NOTĂ METODICĂ
GENERALĂ

CAPITOL I – NOTĂ METODICĂ GENERALĂ

I.1 Descrierea obiectivelor și limitelor studiului

Scopul prezentului studiu întocmit în vederea elaborării Planului Urbanistic Zonal al zonei centrale construite protejate din Municipiul Miercurea Ciuc, Județul Harghita, constă în identificarea substanței istorice a așezărilor sale, necesar a fi luată în considerare pentru păstrarea identității cultural-istorice. În acest sens, cu precădere, componentele semnificative ale patrimoniului natural și construit al așezărilor din cadrul unității administrativ-teritoriale, identificate prin evidențe oficiale sau pe baza observării directe au făcut obiectul unei analize multicriteriale cuprinzătoare care a urmărit apariția și existența lor istorică până la nivelul de astăzi. Selectarea valorilor importante a urmat unei analize a aspectelor esențiale de natură spațial-configurativă, socială, economică, cultural-istorică, de mediu ce au marcat evoluția actualului oraș.

Analizele aferente prezentului studiu servesc ca fundament noului Plan Urbanistic General, atât din punct de vedere strategic, cât și operațional, susținând stabilirea unui diagnostic realist, urmat de elaborarea de propuneri pentru prescripții aferente Regulamentului Local de Urbanism. În acest sens, reperarea concentrărilor de valori patrimoniale a urmărit interesul pentru utilizarea acestora ca simboluri identitare și prefigurarea cadrului lor de conservare integrată și de valorificare.

I.2 Descrierea metodei și direcțiilor de cercetare

Din punct de vedere metodic, studiul a procedat selectiv la surprinderea cu prioritate a unor aspecte interesante, generatoare de evoluție/modernizare a teritoriului analizat, evitând întocmirea unei simple cronologii de fapte, întâmplări și evenimente. S-au urmărit: suprapuneri de informații prin analiza unor evidențe palpabile (structuri morfologice, trăsături funcționale, transformări geografice, dar și de statut administrativ, mișcare a populației, relaționări teritoriale explicitate prin documente, etc). S-a apreciat că metoda suprapunerilor de informații generează sinteze realiste conducând la stabilirea celor mai importante trăsături caracteriale ce sprijină un regulament logic de ocupare și construire a terenurilor și o viziune realistă de protejare și valorificare a patrimoniului.

Structurarea și întocmirea studiului a avut în vedere Anexa la Ordinul Ministrului Transporturilor, Construcțiilor și Turismului nr. 562/2003 pentru aprobarea Reglementării tehnice „Metodologie de elaborare și conținutul cadru al documentațiilor de urbanism pentru zone construite protejate (P.U.Z.)”, privind structura generală a Studiului istoric de fundamentare pentru P.U.Z.

În mod concret, pentru elaborarea studiului au fost utilizate diverse surse documentare referitoare la istoria generală a teritoriului sau la problemele acestuia, identificate în volume, articole și studii. S-au cercetat de asemenea, acte, hărți și planuri istorice din arhive, numeroase site-uri web, utile în special pentru completarea informațiilor iconografice și cartografice (cu deosebire pentru documentele aflate în arhive străine). Toate aceste surse sunt evidențiate în capitolul curent, Subcapitolul I.3. Surse documentare, iconografice, cartografice. În privința analizei valorilor de patrimoniu construit s-au avut în vedere: în primul rând: Lista Monumentelor Istorice, publicată în „Monitorul Oficial” în anul 2015, Lista Monumentelor Dispărute 2015, Repertoriul arheologic Național (RAN), precum și diverse alte studii anterior elaborate. S-a efectuat, de asemenea, o cercetare pe teren, asociată cu o documentare fotografică. Pentru transpunerea pe o bază realistă a tuturor informațiilor astfel obținute s-a utilizat un suport topografic actualizat al comunei.

În ultimă instanță s-au impus interpretări ale analizelor contextuale, iar în cazul constatării unor lipsuri majore, pe perioade mai lungi sau mai scurte, reconstituiri prin deducții, pornind de la date certe, posibil de asociat. Majoritatea acestor situații au fost generate de numeroasele schimbări de organizări administrative ale teritoriilor românești, precum și de inconsistența unor explorări arheologice sau de altă natură științifică pentru anumite perioade istorice. Nu în ultimul rând, cazurile sesizării unor confuzii în surse au obligat la renunțarea însușirii informațiilor neconcordanțe, acceptând lipsuri clar evidențiate în locul unor ficțiuni incompatibile cu studii de cercetare de tipul celui prezent.

I.4. Prezentarea echipei de cercetare după specialitate

Echipa de cercetare care a contribuit la întocmirea prezentului studiu a fost coordonată de Specialist atestat Ministerul Culturii cu nr. 736 S/25.02.2022, urbanist doamna Laura-Elena TUCAN, cu o experiență vastă și îndelungată în elaborarea studiilor istorice pentru fundamentarea documentațiilor de urbanism.

Specialiștii implicați au formație de urbaniști, cu specializări diferite, care au adus un plus de valoare abordării de la scara teritorială a dezvoltării arealului analizat, până la nivelul evoluției gospodăriei și a componentelor acesteia. Astfel, echipa de cercetare a fost compusă din:

- **Urb. Minerva CIOIU** - licențiat în urbanism, cu specializarea în amenajarea teritoriului, fiind absolventă a masterului de „Amenajarea Teritoriului și Dezvoltare Regională”. Participarea specialistului la elaborarea studiului aduce un plus de valoare datorită experienței dobândite prin finalizarea proiectului de disertație realizat în mediul urban, într-o zonă de interes, similară orașului Deta.

- **Urb. Tania DOBRE** - licențiat în urbanism, cu specializarea în amenajarea teritoriului, fiind absolventă a masterului de „Amenajarea Teritoriului și Dezvoltare Regională”. Participarea specialistului la elaborarea studiului aduce un plus de valoare datorită experienței dobândite prin finalizarea proiectului de disertație realizat în mediul urban, într-o zonă de interes, similară orașului Deta.
- **Urb. Elena Cristina PELMUȘ** - licențiat în urbanism, cu specializarea în mobilitate, dobândită prin absolvirea masterului „Mobilitate urbană”. Curiozitatea specialistului în cercetarea modului de formare și evoluție a localităților a conferit valoare studiului și l-a direcționat către analiza unor detalii cărora în general li se acordă o importanță prea scăzută.
- **Urb. Iulia TUDOR** - licențiat în urbanism, cursant în prezent a masterului de „Amenajarea Teritoriului și Dezvoltare Regională”.

I.5. Analiza critică a bibliografiei generale

Pentru dezvoltarea structurată și complexă a bazei informaționale, ce are ca fundament un sistem logic de argumente, a fost adoptată o atitudine critică față de izvoarele scrise, arhivistice (documente) și literare (tehnico-științifice, presă etc.). Considerăm că această abordare a cercetării istorice a crescut valoarea informațională a studiului istoric de fundamentare și totodată a sporit gradul de obiectivare.

Datorită nevoii de justificare și fundamentare cu responsabilitate a lucrurilor și fenomenelor, la baza studiului a stat o bibliografie interdisciplinară, în care informațiile au fost negociate prin obiectivizare integrată. Abordarea complexă a elementelor și a structurii așezărilor urbane în geografie a reprezentat un avantaj în ponderarea și asocierea informațiilor relevante din istorie. Din perspectivă urbanistică, am constatat o abordare mult prea timidă sau fără substrat consistent a fenomenelor actuale din spațiul urban.

În primul rând sunt de semnalat neconcordanțele întâlnite în bibliografia existentă cu privire la anumite date istorice care corespund cu evenimente istorice determinante în evoluția municipiului Miercurea Ciuc. Pe de altă parte, denumiri ale personalităților care au lăsat o amprentă semnificativă în formarea așezării Miercurea Ciuc, înregistrate diferit în sursele bibliografice, pot induce în eroare și pot conduce la asocieri eronate ale evenimentelor istorice semnificative cu acestea. Și nu în ultimul rând, anumite lacune întâlnite în bibliografie au condus la reconstituiri prin deducții ale înșiruirii logice a evenimentelor.

Totodată, scările diferite ale hărților istorice, gradul diferit de detaliere, metodele diferite de cartografiere, elaboratorii diferiți și alți astfel de factori au condus la dificultăți în compararea planurilor și la identificarea formulei exacte de evoluție a așezării Miercurea Ciuc.

| 02

ANALIZA DEZVOLTĂRII
TERITORIULUI
ADMINISTRATIV ȘI A
LOCALITĂȚILOR

CAPITOL II – ANALIZA DEZVOLTĂRII TERITORIULUI ADMINISTRATIV ȘI A LOCALITĂȚILOR

II.1. Analiza evoluției teritoriului studiat

a. Istoricul teritoriului studiat în raport cu localitatea în care se situează

Dezvoltarea teritoriului municipiului Miercurea Ciuc a fost condiționată, de-a lungul timpului și până în prezent, de consecințele spațial-configurative și istorice. În acest context, vor fi prezentate în mod structurat, sintetic și cât mai obiectiv, aspecte geografice, administrative, socio-demografice, economice sau morfo-tipologice ale teritoriului, dintr-o perspectivă istorică, evolutivă, în scopul identificării caracteristicilor și elementelor specifice sau identitare ale zonei studiate, prin raportare constantă la elementele evolutive specifice teritoriului municipiului.

a.1. Descrierea generală a municipiului în situația actuală – evoluția istorică a municipiului Miercurea Ciuc

Județul Harghita este situat în zona nord-estică a țării și are o suprafață de 6.639 kmp, ocupând locul 13 în ierarhia județelor în funcție de suprafață. Populația conform recensământului populației din 2021 era de **291.950 locuitori**, reprezentând aproximativ 0,01 % din populația României.

Județul Harghita face parte din **regiunea de dezvoltarea Centru** alături de județele: Alba, Brașov, Covasna, Mureș și Sibiu. Județul face parte din provincia istorică **Transilvania**, fiind secole de-a rândul o zonă de graniță. În perioada recentă a făcut parte alături de județul Covasna și zone din județele Mureș și Brașov din **Regiunea Autonomă Maghiară**, până în 1968. Județul este vecin cu alte 6 județe dintre care: la nord cu județul Suceava, la est cu județele Neamț și Bacău, la vest cu județele Mureș și Brașov, iar la sud cu județul Covasna.

Din punct de vedere al **organizării administrative**, în prezent, județul Harghita este format din 272 localități, din care: 4 municipii (Gheorgheni, Miercurea Ciuc, Odorheiul Secuiesc, Toplița), 5 orașe (Borsec, Băile Tușnad, Bălan, Cristuru Secuiesc, Vlăhița) și 58 de comune.

Dintre cele 4 municipii, **municipiul Miercurea Ciuc** este municipiul reședință al județului Harghita. Acesta este poziționat în partea central-estică a României, mai precis în partea estică a regiunii istorice Transilvania. **Relieful municipiului** este unul depresionar, U.A.T. Miercurea Ciuc fiind poziționat în zona centrală a Depresiunii Ciucului, la poalele de vest ale Munților Ciuc și la poalele estice ale Munților Harghita. Fiind situat într-o zonă depresionar montană, municipiul se situează la o altitudine medie de aproximativ 670 de metri, mai precis altitudinea orașului variază

între 655 și 730 de metri față de nivelul mării. În cadrul limitei administrative a municipiului sunt regăsite ample suprafețe forestiere, fiind compuse în principal din păduri de molid, regăsindu-se într-un număr mai restrâns păduri de fag și mixte.

Zona construită a municipiului este amplasată de-a lungul văilor cursurilor de apă care străbat teritoriul acestuia. Astfel, din punct de vedere **hidrografic**, pe teritoriul municipiului Miercurea Ciuc, râul Olt este emisarul principal, care străbate teritoriul de la nord la sud, împreună cu afluenți numeroși ai acestuia. „*Apele de suprafața sunt colectate de văile secundare afluate din versantul drept ca Rejtek, Mic (Kis), Seceni (Szécseny), Curta (Kurta), Tekerő, Ceții (Köd), Capolnaș (Kápolnás), Beta, Tolvajos și pâ râurile Jigodin, Șumuleu și Delnița din versantul drept.*”¹

În ceea ce privește căile de comunicație, municipiul prezintă un nod rutier în care se intersectează mai multe drumuri și străzi. De asemenea, constituie un punct de convergență pentru trei artere de importanță majoră. Acestea sunt:

- Drumul național - DN13A, care realizează conexiunea între Miercurea Ciuc și municipiul Târgu Mureș, la o distanță de aproximativ 152 km, în partea de nord-vest a U.A.T. Miercurea Ciuc, traseul acestui drum se desfășoară traversând și municipiul Odorheiu Secuiesc, situat la aproximativ 50 de km distanță;
- Drumul național - DN12A, care realizează conexiunea între Miercurea Ciuc și orașul Târgu Ocna, la o distanță de aproximativ 100 km, în partea de sud-est a U.A.T. Miercurea Ciuc;
- Drumul european - E578, care facilitează conexiunea la nord, între Miercurea Ciuc și municipiul Gheorgheni la o distanță de aproximativ 56 de km, iar la sud cu orașul Sfântu Gheorghe, situat la aproximativ 70 de km față de U.A.T. dedicat prezentului studiu.

Nu în ultimul rând, municipiul este străbătut de calea ferată care face legătura între Sfântu Gheorghe-Siculeni-Adjud.

Municipiul Miercurea Ciuc se învecinează cu următoarele unități administrativ-teritoriale:

- La nord: Ciceu;
- La nord-est: Păuleni-Ciuc;
- La vest: Lueta și Merești;
- La nord-vest: Vlăhița;
- La sud: Sâncrăieni;
- La sud-est: Lelicieni.

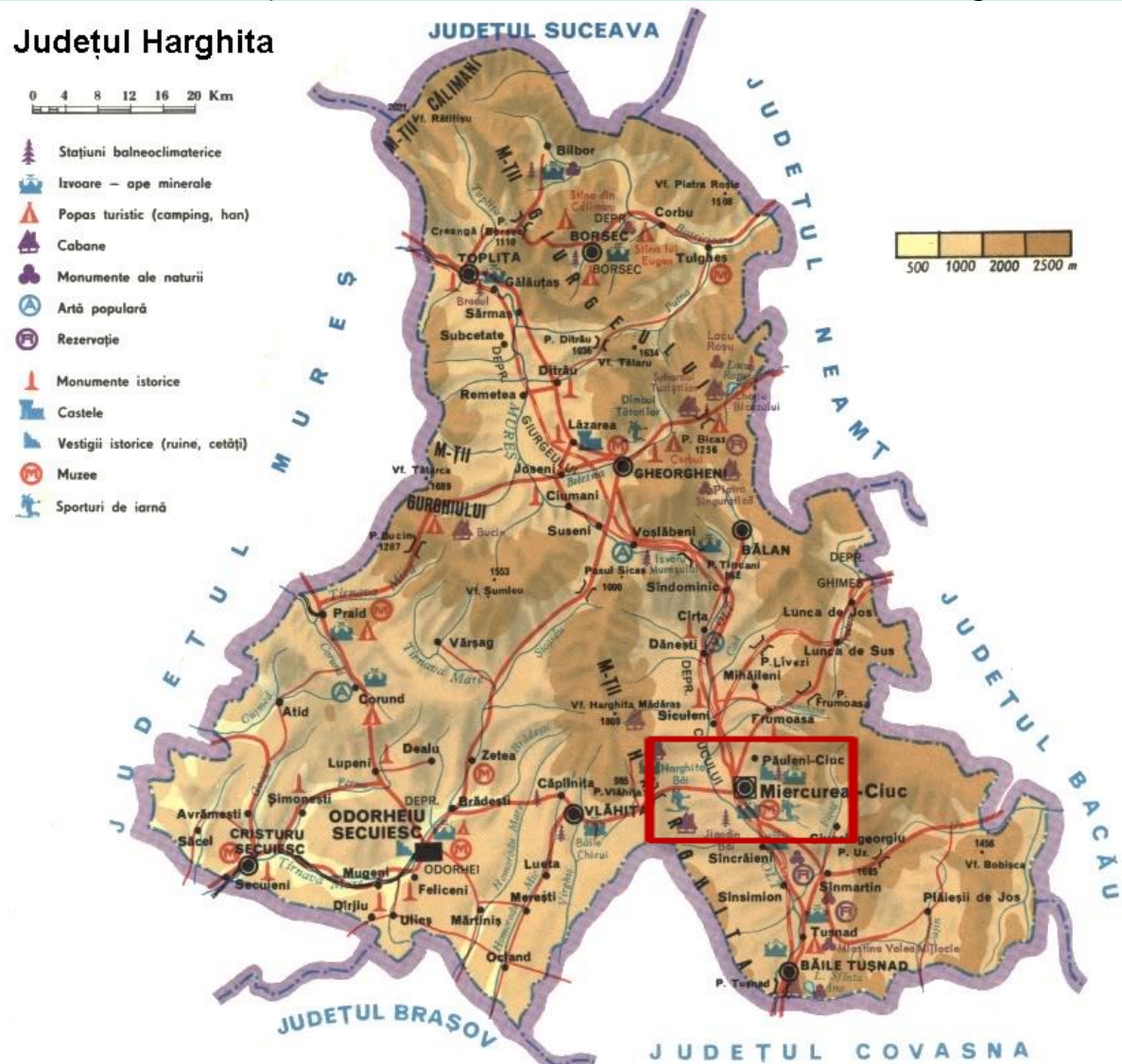
¹ S.C. PLANWERK S.R.L., *Oraș verde în inima Secuimii, Plan urbanistic general al Municipiului Miercurea Ciuc - Memoriu General*, iunie 2010, p. 106

Municipiul are în componența sa patru localități: Miercurea Ciuc-reședința, Ciba, Harghita Băi, Jigodin-Băi, detaliate mai jos după cum urmează:

- **Localitatea Miercurea Ciuc:** este reședința municipiului și este amplasată în partea central estică a unității teritoriale, localitatea este străbătută de următoarele artere de circulație mai importante: drumul european E578, care traversează teritoriul pe direcția nord-sud; drumurile naționale DN 13, DN13A și DN 12, DN 12A cu conexiuni în vestul și nord-estul teritoriului, la acestea se mai adaugă drumurile județene DJ 123E și DJ 123B;
- **Localitate Ciba:** este localizat în partea central-nordică a unității administrativ-teritoriale, în imediata vecinătate a localității Miercurea Ciuc; este străbătut de drumul național DN 13A, dar și de drumul județean DJ 123F;
- **Localitate Jigodin-Băi:** este amplasată în partea sudică, în imediata vecinătate a localității Miercurea Ciuc, și este traversată pe direcție nord-sud de drumul european E578;
- **Localitatea Harghita Băi:** este situată în partea de nord față de U.A.T. Miercurea Ciuc, fiind reprezentat sub forma unui trup izolat, separat de limita municipiului și fiind traversat de drumul județean DJ 138A.
- **Suprafața administrativă a municipiului Miercurea Ciuc** este de aproximativ 11.886 de ha, din care 6.092 ha suprafață agricolă (51,25% din total), 2.117 ha pășuni, 2.490 ha fânețe, 1.485 ha teren arabil, iar 4.890 ha păduri și vegetație forestieră (41,14% din total).
- **Populația municipiului Miercurea Ciuc** era în anul 2011, conform Recensământului populației², de 37.980 de locuitori, ajungând până în anul 2021 la o populație de 33.946 de locuitori, din care 47,04% erau bărbați și 52,96% erau femei³. Față de Recensământul din anul 2011, populația orașului a scăzut semnificativ cu aproximativ 4.034 locuitori.

² Conform Recensământului Locuințelor și Populației din anul 2011

³ Conform date statistice INS la 1 ianuarie 2021

FIGURA 1 – Municipiul Miercurea Ciuc în relație cu relieful Județului Harghita

Sursa: <https://pe-harta.ro/judete/Harghita.jpg>

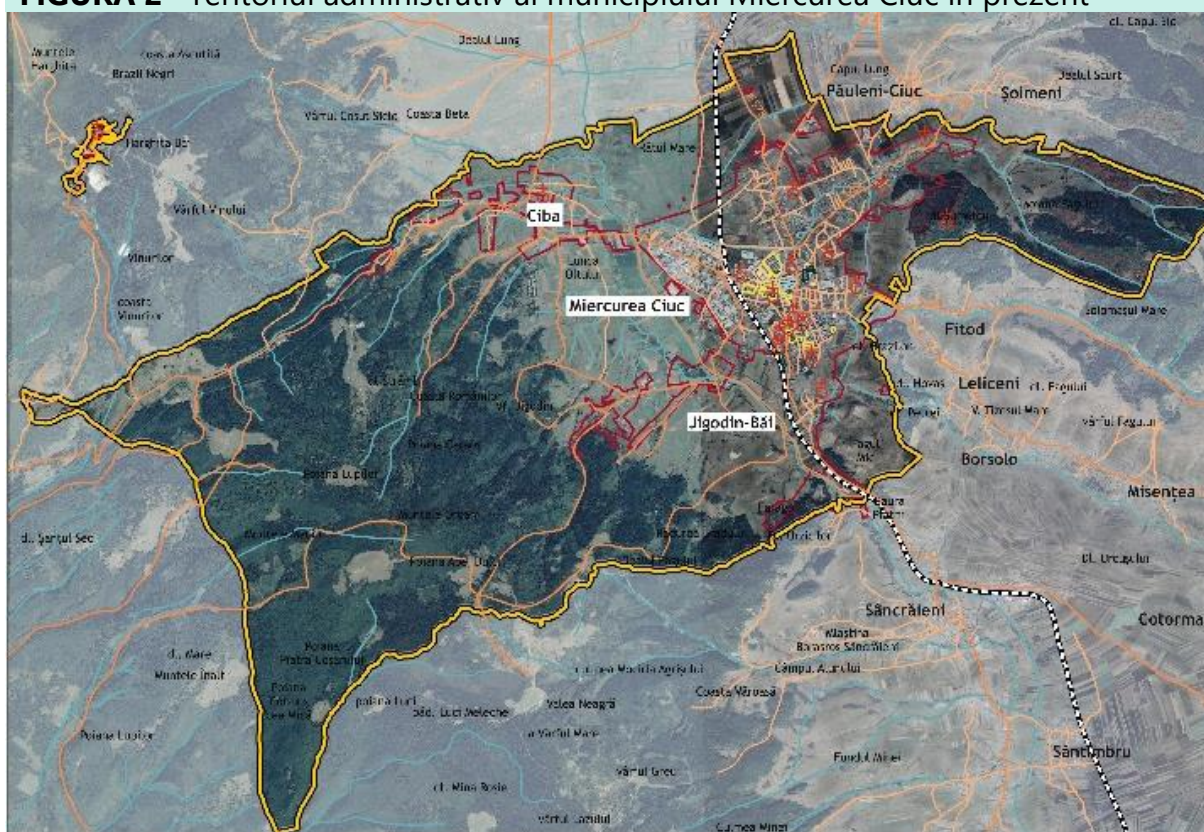
Conform *Oraș verde în inima Secuimii, Plan urbanistic general al Municipiului Miercurea Ciuc - Memoriu General*, realizat în anul 2012, **economia** municipiului este dezvoltată pe multiple sectoare de activitate, precum: industria, serviciile, comerțul, educația, turismul și sportul. În cadrul U.A.T.ului *după structura firmelor (cu 21 de domenii de activitate analizate)*, cea mai mare pondere din totalul firmelor reprezintă domeniul de activitate Comerț (33,37%) adică în număr de 830 firme din totalul de 2487 de firme active. După aceasta, ponderi predominante au activitățile: activități profesionale și științifice (13%), construcții (12%), industria prelucrătoare (10,7%) transporturi (6%), hoteluri (4,7%), și comunicații și informații (4%). În fiecare dintre ramurile amintite de mai sus activează peste 100 de firme. Din totalul firmelor existente 60, 6% au activitate în 9 subclase (din 5 ramuri de activitate dominante): Comerț cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor (33,4%), Construcții (10,2%), Activități

profesionale, științifice și tehnice (9,2%), Transport și depozitare (4,9%), Hoteluri și restaurante (3%).⁴

În ceea ce privește resursele „Cele mai semnificative zăcăminte naturale sunt izvoarele de apă minerală carbogazoasă și mofetele (locuri cu emanații de gaze de bioxid de carbon și hidrogen sulfurat), provenite din activității post vulcanice. Cele mai importante izvoare de apă minerală în oraș se găsesc la: Șumuleu-Ciuc, la Băile Ciuc și Jigodin-Băi, respectiv la 19 km de oraș, la o altitudine de 1350 m, la Băile Harghita care aparține administrativ municipiului Miercurea.”⁵

De asemenea, teritoriul este traversat de două arii naturale protejate din rețeaua Natura 2000, ce prezintă o întindere semnificativă: ROSCI0323B Munții Ciucului; ROSPA0034A Depresiunea și Munții Ciucului.

FIGURA 2 –Teritoriul administrativ al municipiului Miercurea Ciuc în prezent

Sursa: Autori studiu

a.2. Istoricul regiunii și zonei de studiu

Analiza evoluției teritoriului aferent municipiului trebuie privită în contextul evoluției generale a teritoriului mai larg în care s-a dezvoltat. Municipiul face parte

⁴ S.C. PLANWERK S.R.L., *Oraș verde în inima Secuimii, Plan urbanistic general al Municipiului Miercurea Ciuc - Memoriu General*, mai 2012, p. 74

⁵ Primăria Municipiului Miercurea Ciuc, *Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană al Municipiului Miercurea-Ciuc precum și a Zonei Urbane Funcționale aferente, 2021-2030, Varianta 2, 2022*, p. 99

din regiunea istorică Transilvania; regiune situată într-un cadru cu multiple interese politice pentru mai multe puteri învecinate. Această poziție pentru spațiul istoric studiat a reprezentat un loc de desfășurare al conflictelor. Cu toate că întinderea teritoriului a fost modificată ca urmare a împărțirilor administrative, poziția sa geografică a fost una apropiată de granițele țării. Acest fapt a adus atât avantaje cât și dezavantaje din punct de vedere istoric, economic, social sau politic, influențând constant și în mod direct dezvoltarea așezărilor omenești.

În cadrul spațiului geografic al Transilvaniei, primele urme ale așezărilor omenești datează din **perioada neolitică, paleoliticului mijlociu și antică**. În zonă sunt consemnați dacii liberi și carpicii, organizați în obști sătești practicând agricultura și creșterea animalelor, utilizând pășunile și fânețele, pădurile și munții în comun, fără un regim de proprietate clar recunoscut. Cercetările arheologice au arătat prezența așezărilor în zona depresionară, în special pe terasele și pe văile apelor zonelor Olt, Mureș, Târnavele, Homoroadele, Cașin și Vârghiș, precum și continuitatea locuirii pe teritoriul actual.

Coloniștii romani ajung cu greu în regiune, interacționând cu populația locală prin intermediul păstoritului. Treptat, daco-romanii din Valea Gurghiului păstrează legăturile cu dacii liberi și carpicii de pe versantul vestic din jurul Topliței actuale. Din această perioadă datează o serie de cetăți și turnuri, elemente de fortificație romane. Acestea nu supraviețuiesc secolelor viitoare caracterizate prin valurile de invadatori goți, carpi și slavi.

Ulterior pătrunderii triburilor maghiare în Transilvania și creștinarea acestora, în sec. X apare prima mențiune documentară a secuilor alături de pecenegi ca formând avangarda cavaleriei ungare. Popor asociat maghiarilor, secuii au fost colonizați în teritoriile de graniță cum este și zona depresionară a Carpaților Răsăriteni. Secuii se aflau în serviciul militar al regilor Ungariei purtând bătălii pe tot cuprinsul Regatului Ungar. În această perioadă în zonă se poate vorbi despre **Ținutul Secuiesc** (Székelyföld, Szeklerland, Terra Sicularum) cuprinzând zona județelor actuale Alba, Bacău, Cluj, Covasna, **Harghita**, Mureș și Neamț, teritoriu ocupat de fostele scaune secuiești. În înțelegerea populară actuală, Ținutul Secuiesc cuprinde zone din județele Harghita, Covasna și parte din Mureș.

În **Evul Mediu** se definitivează formațiunile politice prestatele românești, în contextul înaintării regatului maghiar și a celui habsburgic în spațiul românesc. Introducerea Transilvaniei în statul maghiar nu s-a făcut printr-o singură operațiune militară de mari proporții, ci în etape succesive, prin deplasarea treptată a frontierei.

Forma de organizare supremă care va governa Transilvania începând cu **secolul al XII-lea și până la 1526 este voievodatul**. Așadar, **perioada medievală** se caracterizează pentru zona depresionară prin așezări răzlețe în jurul unor cetăți

medievale și o organizare administrativă pe scaune, tipică Transilvaniei, fiecărui scaun fiindu-i asociată o cetate sau biserică-cetate fortificată. Scaunele secuiești erau unități administrative, militare și judecătorești, menționate în documentele istorice începând cu începutul sec. XIV. Toate scaunele secuiești erau reprezentate de un comite în cadrul organizării provinciei **Transilvania**. Numele principalelor scaune secuiești menționate în secolele XIV-XV sunt: Scaunul Arieș, Scaunul Ciuc, Scaunul Chizd, Scaunul Mureș, Scaunul Orbai, Scaunul Sepsi, Scaunul Tileagd.

În sec. XVII se formează scaunul Trei Scaune (Háromszék) denumire generică prin contopirea scaunelor Kézdi, Sepsi (cu scaunul filial Miclăuș (Miklósvár)) și Orbai.

În anul 1453 domeniul cetății Gurghiu este format din 26 de așezări. Populația pentru aceste forme de organizare sătești era una redusă permițând, în caz de pericol, invazie adăpostirea locuitorilor între zidurile cetății. Situația populației reduse se menține pe tot parcursul evului mediul și are drept cauză factori sociali, politici dar și geografici. În această zonă de graniță, în fața invaziilor tătaro-mongole, români și secui păzesc trecătorile și pasurile montane .

FIGURA 3 – Țările Române în sec. al XIV-lea – prima jumătate a sec. al XV-lea

Sursa: <https://materialedeistorie.com/2017/12/14/raporturile-tarilor-romane-cu-poarta-in-secolele-al-xiv-lea-al-xvi-lea-schita-lectiei-fisa-de-lucru-clasa-a-vi-a/>

Important de menționat este „*continuitatea neîntreruptă a poporului român pe aceste teritorii este atestată de numeroase dovezi istorice, arheologice și lingvistice.*”⁶

Municipiul Miercurea Ciuc este pentru prima oară atestat documentar în anul **1427**, fiind menționat ca târg, subliniindu-se astfel importanța sa în contextul activităților comerciale și economice din acea perioadă. Iar, în secolul XVI, mai precis în data de 5 august, în anul 1558, este menționat în documentele vremii ca oraș liber (oppidum), fiind astfel subliniat statul său distinct și autonom din acea perioadă.⁷

*„Primele secole de existență ca și loc de târg se termină odată cu bătălia de la Mohács, momentul căderii Regatului Ungariei. Cele două secole ale Principatului Transilvaniei, entitate statală autonomă sub suzeranitate otomană (1541-1688) înseamnă o perioadă istorică de relativă pace și dezvoltare economică constantă a scaunelor secuiești și a târgului Miercurea Ciuc, întreruptă de incursiunile periodice ale turcilor și tătarilor.”*⁸

În anul 1623 începe construirea cetății Miko, una dintre cele mai vechi clădiri existente în cadrul așezării Miercurea Ciuc, finanțatorul fiind Hidvégi Mikó Ferenc, un consilier al principelui de la acea vreme. Această cetate a reprezentat un important punct strategic utilizat în scop militar și politic în Transilvania, care a influențat viața locuitorilor din Miercurea Ciuc.

În perioada Evului Mediu, Miercurea Ciuc, a reprezentat un important **centru politic și cultural, fiind reședința unui scaun secuiesc.**⁹ Însă un eveniment devastator pentru evoluția acestei așezări la reprezentat atacul trupelor turco-tătare din 1661. Ca răspuns la participarea campaniei militare împotriva Poloniei, fără acordul porții otomane, aceștia prădaseră întregul oraș aducând semnificative pierderi materiale.

În secolul al XVIII-lea „*Cu scopul întăririi graniței carpatice din Transilvania, autoritățile imperiale înființează, din Banat până în Bucovina, regimente de graniță. Se preconiza, în 1761, înființarea a trei centre militare, două românești la Năsăud și Orlat și altul în secuime. Regimentele erau recrutate din rândul românilor greco-catolici și a secuilor catolici - în caz de nesupunere, regimentele, organizate pe criterii etnice, puteau să fie folosite unele împotriva celorlalte.*”¹⁰ Astfel, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, Miercurea Ciuc a fost sediul unui unității militare grănicerești.¹¹ Drept răspuns la amplele proteste organizate de secuii rebeli

⁶ SZEKERES, A; NEAG, V; et. al., *Județele patriei – Harghita, Monografie*, Editura Sport-Turism, București, 1979

⁷ GHINEA, D., *Enciclopedia Geografică a României*, ediția IV, Toronto, 2018, p. 626

⁸ S.C. PLANWERK S.R.L., *Oraș verde în inima Secuimii, Plan urbanistic general al Municipiului Miercurea Ciuc - Memoriu General*, iunie 2012, p. 51

⁹ Idem.

¹⁰ DUDA, V., et al., *Cultură și civilizație la Bistrița*, Carte pentru ciclul gimnazial, Bistrița, 2015, p. 50

¹¹ GHINEA, D., *Enciclopedia Geografică a României*, ediția IV, Toronto, 2018, p. 626

împotriva înființării regimentelor de graniță în Transilvania, armata austriacă atacă protestatarii în ianuarie 1764, conducând astfel la ample pierderi de vieți umane, acest eveniment poartă denumirea de *Masacrul de la Siculeni*.¹² Siculeni este în prezent o comună situată în apropierea municipiului Miercurea Ciuc, la aproximativ 10 km depărtare.

De asemenea, tot pe parcursul secolului al XVIII drept răspuns la fiscalitatea excesivă impusă de Imperiul Habsburgic sunt desfășurate ample răscoale antihabsburgice în Transilvania. La aceste evenimente participă deopotrivă și români și secui din regiune, inclusiv din Miercurea Ciuc.

În **1848**, secuii au jucat un rol semnificativ în evenimentele Revoluției pentru independență din 1848-1949, care a cuprins întreaga țară. Drept urmare după această perioadă presiunea Imperiului Habsburgic s-a redus, permițând o minimă relaxare și dezvoltare a regiunii, dar și, importat pentru populația regiunii, desființarea regimentelor de graniță în Transilvania. Însă, **construirea căilor ferate** în ultima parte a **secolului al XIX-lea**, în 1897 fiind dată în folosință calea ferată, a marcat începutul unei dezvoltări semnificative.

La întrunirea de la Blaj din **1872** a fost înaintat împăratului un Memoriu prin care cer: recunoașterea limbii române ca o a doua limbă oficială, reorganizarea administrativ-teritorială, o nouă lege electorală fără privilegii, autonomia școlilor confesionale, cursuri de limba româna la Universitatea din Cluj. După 7 ani, în **1879**, Parlamentul ungar votează *Legea Trefort* ce viza maghiarizarea forțată a învățământului cu obligativitatea predării limbii maghiare în toate școlile din Ungaria, lucru care a rănit profund românii și a condus la intensificarea și organizarea luptei.¹³

Un alt eveniment important pentru evoluția etnică a Transilvaniei și inclusiv a municipiului Miercurea Ciuc, la reprezentat desființarea scaunelor secuiești și transformarea acestora în comitate în anul 1867. Astfel, populația din cadrul comitatelor imperiale fiind uniformizată prin relocarea unor comunități de secui și prin aducerea de alte populații în zonele locuite tradițional de secui - fostele scaune secuiești. Chiar și în cazul reformelor administrative ulterioare din **1876**, scaunele secuiești rămân în forma unor comitate (*járások*) nedeminate din punct de vedere etnic, dar având populație majoritară secuiască, fiind astfel înființat **comitatul Ciuc**. În plus, doi ani mai târziu, mai precis în anul **1878** orașul Miercurea Ciuc a devenit **reședința comitatului Ciuc**.

În cursul **Primului război mondial**, războiul de întregire a neamului din 1916-1918, Carpații Orientali și zona depresionară a constituit scena unor bătălii importante pentru eliberarea Ardealului în vara anului 1916. Zona a prezentat provocări trupelor

¹² <https://www.undemergem.ro/ro/places/siculicidium-masacrul-de-la-siculeni>, Accesat în data de 18.03.2024

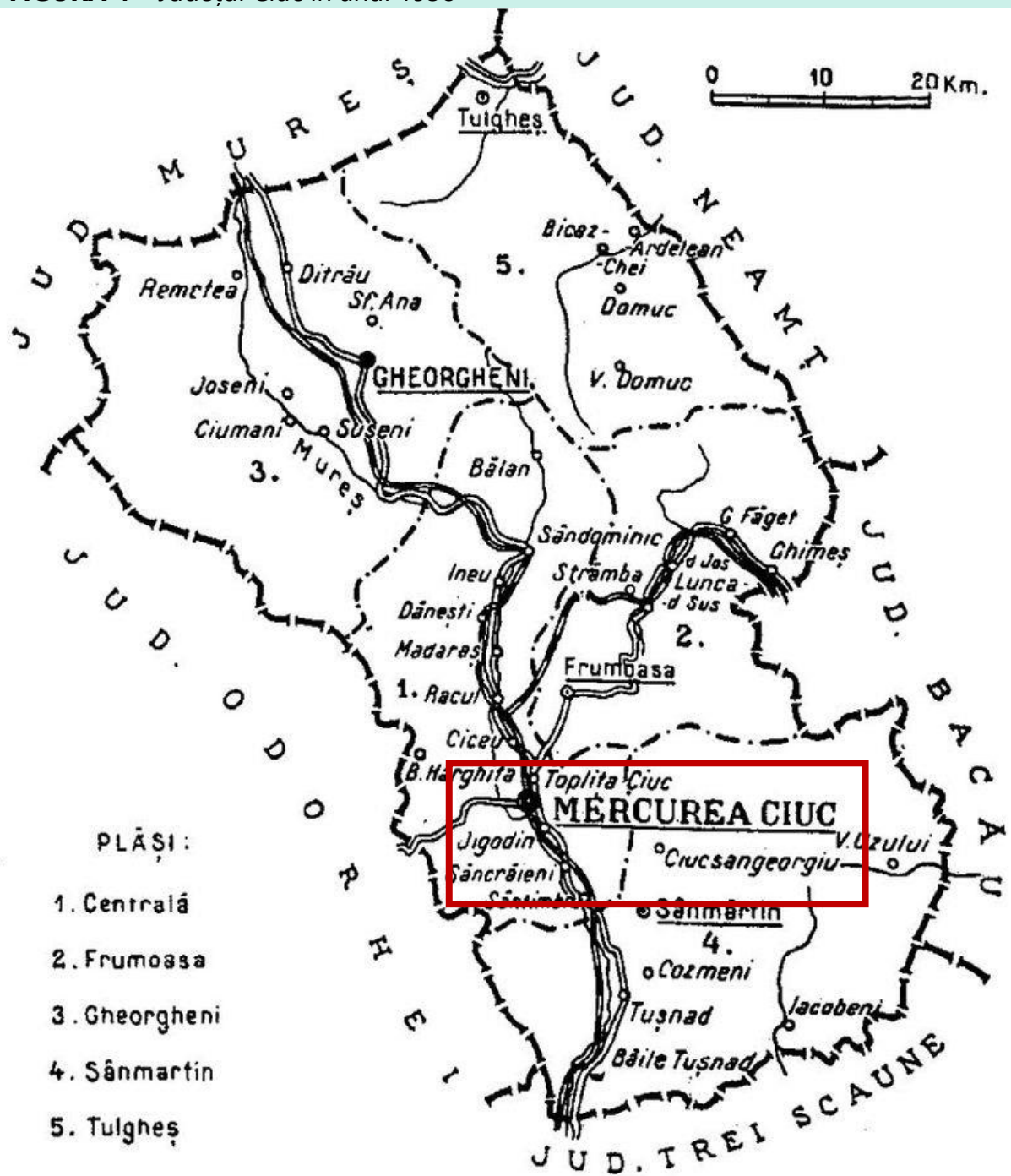
¹³ DUȘA, T., *Toplița Română. Vatră de istorie, vatră de ortodoxie*, Editura Ansid, 2006, pag. 83

române din mai multe puncte de vedere, decisiv fiind relieful și trecătorile. Însă această perioadă a condus la distrugerea a 80% din oraș Miercurea Ciuc. La sfârșitul Primului Război Mondial, în anul 1918, Monarhia Austro-Ungară s-a prăbușit, intensificându-se totodată, pentru teritoriul actual, lupta pentru eliberarea națională. Astfel, prin **Mare Adunarea de la Alba Iulia**, a fost proclamată **unirea Transilvaniei cu România** la 1 decembrie 1918. Prin urmare, este deschisă o nouă etapă în ceea ce a însemnat dezvoltarea României și a teritoriului actualului județ Harghita.

„După al doilea război mondial, România a intrat în sfera de influență sovietică și a fost supusă treptat procesului de sovietizare, prin impunerea modelului stalinist de organizare și conducere a societății. Unele dintre elementele definiții ale acestui proces au fost naționalizarea și colectivizarea, acestea făcând din stat singurul deținător de resurse, resurse ce urmau a fi folosite pentru dezvoltarea industrială. Cea mai importantă consecință a acestei industrializări a fost un rapid progres al urbanizării.” Astfel, după „al doilea război mondial, orașul a urmat etapele dezvoltării impuse la nivel național de politica partidului comunist, pe linia industrializării și urbanizării, fapt reflectat și în evoluția lui teritorială și urbană.”¹⁴ Astfel, au fost distruse elemente valoroase care s-au dezvoltat până atunci la nivelul țesutului istoric.

¹⁴ GHIAȚĂ, G., *Din istoria orașului Miercurea-Ciuc. Aspecte privind activitatea urbanistică (1948-1965)* - Angustia, seria istorie, nr. 13, Editura Angustia, Sf. Gheorghe, 2009, p. 247

FIGURA 4 – Județul Ciuc în anul 1938

Sursa:

https://ro.wikipedia.org/wiki/Jude%C8%9Bul_Ciuc_%28interbelic%29#/media/Fi%C8%99ier:1938_map_of_interwar_county_Ciuc.jpg

Constituția din anul 1948 aduce o serie de schimbări în direcția împărțirii administrative a țării. Prin Legea 5 din 1950 pentru raionarea administrativ-economică a teritoriului Republicii Populare Române¹⁶, teritoriul R.P.R. era împărțit, la acea vreme în: regiuni, orașe, raioane și comune, astfel sunt desființate

judetele și plășile și se vor constitui mai multe regiuni. În anii următorii, ai regimului comunist, vor urma o serie de alte constituții, reforme și decrete care vor modifica împărțirea administrativă a țării, iar aceste schimbări vor influența și limitele județului Harghita.

Astfel, între anii 1930 și 1978, când a avut loc sistematizarea teritoriului la nivelul întregii țări, județului Harghita, a cunoscut un puternic proces de urbanizare care a plecat de la un procent de 9,5 % și a ajuns la 41,6 % de mediu urban. Centrele urbane nou formate polarizează teritoriile învecinate, adică în funcție de dimensiunea lor au o rază de deservire cu dotări de interes public pentru localitățile vecine de ranguri inferioare.

În acest proces de urbanizare socialistă s-a ținut cont de considerente economice, sociale, politice și culturale, în vederea asigurării cadrului optim pentru desfășurarea tuturor activităților, urmărindu-se la momentul respectiv o dezvoltare echilibrată și unitară a județului.

În luna februarie a anului **1968**, **Miercurea Ciuc** devine **reședința județului Harghita**. Structura administrativă actuală a județului a fost instituită în conformitate cu dispozițiile Legii nr. 2/1968, care a impus împărțirea teritoriului României în 41 de județe, la care se adaugă municipiul București.¹⁵ Mai târziu, peste aproximativ 11 ani, în **1979**, Miercurea Ciuc este declarat administrativ drept **municipiu**.¹⁶

În **perioada contemporană** regiunea se remarcă prin unele tensiuni sociale, în special în anii 1990, generate de restricționarea libertăților în general, dar și în particular a etnicilor maghiari în perioada ceaușistă. Primele cerințe au fost restabilirea învățământului în limba maghiară, reînființarea Universității Babeș-Bolyai din Cluj și retrocedarea imobilelor naționalizate de către stat. Județele Harghita și Covasna rămân și în prezent județele cu cea mai mare densitate de etnici secui - maghiari.

a.3. Evoluția istorică a municipiului Miercurea Ciuc

Prima mențiune documentară a **municipiul Miercurea Ciuc** este consemnată în anul **1427**, fiind menționat în documentele acelei perioade ca târg, subliniindu-se astfel importanța sa în contextul activităților comerciale și economice din acea perioadă. Iar, în secolul XVI, mai precis în data de 5 august 1558, este menționat în documentele vremii ca oraș liber (oppidum), fiind astfel subliniat statul său distinct și autonom din acea perioadă.¹⁷ Documentul care menționează așezarea Miercurea Ciuc în sec. XVI, este reprezentat de o scrisoare eliberată de Regina Izabella, mama

¹⁵ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/189> , Accesat în data de 04.03.2024

¹⁶ GHINEA, D., *Enciclopedia Geografică a României*, ediția IV, Toronto, 2018, p. 626

¹⁷ Idem.

lui János Zsigmond, Principele Transilvaniei, prin care locuitorii orașului Miercurea Ciuc sunt scutiți de biruri, cu excepția celor către Poarta otomană.¹⁸

Evoluția administrativă a municipiului Miercurea Ciuc a suferit diverse modificări în timp. Situația actuală administrativă a municipiului Miercurea Ciuc, este prezentată ca având în componența sa localitatea de reședință – Miercurea Ciuc, dar și localitățile: Ciba, Harghita-Băi, și Jigodin-Băi.

Anul **1968**, reprezintă anul în care structura administrativă actuală a județului Harghita a fost instituită în conformitate cu dispozițiile Legii nr. 2 din 16 februarie (1968), care a impus împărțirea teritoriului României în 41 de județe, la care se adaugă municipiul București.¹⁹ Tot în același an, municipiul **Miercurea Ciuc** devine **reședința județului Harghita**, mai târziu, peste aproximativ 11 ani, în **1979**, Miercurea Ciuc este declarat administrativ drept **municipiu**.²⁰

Localitățile actuale componente ale municipiului s-au format astfel:

- **Miercurea Ciuc** este în prezent reședința municipiului. Conform hărții din secolul al XVIII-lea, așezarea exista sub forma unui nucleu de dimensiuni reduse cu peste 10 locuințe. Acest lucru consemnează existența așezărilor umane pe acest teritoriu, încă de dinainte de aceasta perioadă. Astfel, Miercurea Ciuc apare consemnat documentar pentru prima oară în anul 1427.

De asemenea, la nivelul hărții din secolul al XVIII-lea, așezarea apare sub denumirea de *Csik Szereda* (denumirea în maghiară a localității). În ceea ce privește originea numelui de Miercurea Ciuc, aceasta are legătură cu funcția sa de târg din acea perioadă, când târgurile se organizau săptămânal, în fiecare miercuri în cadrul așezării.

- **Ciba** este în prezent o localitate aparținătoare municipiului. Localitatea Ciba este o așezare periferică situată în partea de nord-vest față de localitatea Miercurea Ciuc. Conform analizei hărților istorice, așezarea Ciba apare reprezentată ca așezare extinsă abia în anul 1975, cu toate acestea în anul 1952, așezarea este prezentă pe planul din acel an sub forma câtorva locuințe fiind la acea vreme un cătun. Cu toate acestea conform P.A.T.J. Harghita²¹, din anul 2023, Ciba apare ca primă mențiune documentară în anul 1519.

Ulterior în sec. XX, cătunul Ciba este înglobat în cadrul municipiului prin „*Decretul nr. 12 din 1956, cu privire la modificarea Legii nr. 5/1950, prevede*

¹⁸ <https://miercureaciuc.ro/ro/istoria-orasului#>, Accesat în data de 18.03.2024

¹⁹ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/189>, Accesat în data de 04.03.2024

²⁰ GHINEA, D., *Enciclopedia Geografică a României*, ediția IV, Toronto, 2018, p. 626

²¹ SC AEDILIS SRL., SC CIVITTA STRATEGY&CONSULTING SA, *Plan de Amenajare a Teritoriului Județean Harghita, Faza I, volumul 1, Studiu de fundamentare: Evoluția teritoriului județean din punct de vedere istoric, cultural, demografic, economic, etnografic, peisagistic, urbanistic și arhitectural*, august 2023, p. 48

*continuarea extinderii orașului, fiind înglobate cătunele Harghita-Băi, Csiba și Cormoș*²².

- **Harghita-Băi** este în prezent o localitate aparținătoare municipiului, situată la aproximativ 20 km distanță față de Miercurea Ciuc, fiind un trup izolat față de U.A.T. Conform P.A.T.J. Harghita²³, realizat în anul 2023, Harghita-Băi apare ca primă mențiune documentară în anul 1913. Cu toate că Harghita-Băi aparține administrativ de U.A.T. Miercurea Ciuc, această așezare a fost inițial parte a comunei Ciceu.

Asemenea localității Ciba, Harghita-Băi a fost cătun integrat în cadrul municipiului Miercurea Ciuc conform *Decretului nr. 12 din 1956, cu privire la modificarea Legii nr. 5/1950*. La nivelul hărților istorice, ca așezare apare recent reprezentată la nivelul Hărții Sovietice din anul 1975 sub forma unui mic nucleu. Dezvoltare acestei așezări este legată de resursele sale, mai precis de apele minerale și mofetele naturale. Aceste resurse naturale au făcut stațiune cunoscută la nivel regional și nu numai pentru proprietățile terapeutice ale acesteia.

- **Jigodin-Băi** este în prezent o localitate aparținătoare municipiului. Conform hărții din secolul al XVIII-lea, așezarea exista sub forma unui nucleu de dimensiuni reduse cu peste 10 locuințe și o biserică, sub denumirea de Sogod. Acest lucru consemnează existența așezărilor umane pe acest teritoriu, încă de dinainte de aceasta perioadă. Astfel, cercetările arheologice din cadrul acestei așezări contestă existența unei cetăți din vremea dacilor „*Cetatea de la Jigodin I face parte din sistemul defensiv dacic de pe linia Carpaților Răsăriteni*”²⁴ pe lângă această cetate au fost descoperite urmele unei așezări datând de la sfârșitul Epocii bronzului. De asemenea conform P.A.T.J. Harghita²⁵, realizat în anul 2023, Jigodin-Băi apare ca primă atestare documentară în secolul al XII-lea.

Localitatea a fost alipită administrativ municipiului Miercurea Ciuc, la începutul secolului al XX-lea, „*data de 1 ianuarie 1932 - pe care zi, comuna Jigodin se încorporează orașului Miercurea-Ciuc, pierzându-și complet caracterul de unitate administrativă [...] tot teritoriul comunei Jigodin*

²² GHIAȚĂ, G., *Din istoria orașului Miercurea-Ciuc. Aspecte privind activitatea urbanistică (1948-1965)* - *Angustia*, seria istorie, nr. 13, Editura Angustia, Sf. Gheorghe, 2009, p. 248

²³ SC AEDILIS SRL., SC CIVITTA STRATEGY&CONSULTING SA, *Plan de Amenajare a Teritoriului Județean Harghita, Faza I, volumul 1, Studiu de fundamentare: Evoluția teritoriului județean din punct de vedere istoric, cultural, demografic, economic, etnografic, peisagistic, urbanistic și arhitectural*, august 2023, p. 48

²⁴ *Cronica cercetărilor arheologice a din Romania-Campania 2000*, Cimec – Institutul de memorie culturală, București, mai 2001, p. 118

²⁵ SC AEDILIS SRL., SC CIVITTA STRATEGY&CONSULTING SA, *Plan de Amenajare a Teritoriului Județean Harghita, Faza I, volumul 1, Studiu de fundamentare: Evoluția teritoriului județean din punct de vedere istoric, cultural, demografic, economic, etnografic, peisagistic, urbanistic și arhitectural*, august 2023, p. 48

*atașându-se la teritoriul orașului Miercurea-Ciuc. Locuitorii comunei Jigodin vor deveni de drept locuitori și membri ai orașului Miercurea-Ciuc [...]*²⁶.

De asemenea, denumirea localității a evoluat în timp, conform hărților istorice abia în 1975, localitatea apare sub denumirea actuală.

La Jigodin-Băi sunt prezente zăcăminte de ape minerale, o mofetă, care funcționează în prezent, fiind recunoscute pentru efectele terapeutice ale acestora, încă din perioada medievală.²⁷

Principalele aspecte istorice ale teritoriului sunt marcate de atestările vechi ale localității, dar și mărturiile arheologice care denotă urme ale locuirii municipiului din diferite perioade istorice precum: era neolitică, eneolitică, a paleoliticului superior și a bronzului, un aspect important de menționat este că multe din vestigiile arheologice din cadrul U.A.T.ului au fost descoperite în cadrul localității Jigodin-Băi din diferite momente istorice. „În perimetrul localităților componente Jigodin-Băi au fost descoperite urmele unei așezări aparținând culturii materiale Noua (sec. 14-12 î. Hr.), din care s-au recuperat vase ceramice de culoare neagră, roșie și portocalie, bogat ornamentate cu motive geometrice.”²⁸ De asemenea, în cadrul municipiului sunt prezente și urme ale culturii geto-dacice, dar și urme ale existenței populației din epoca romană și medievală.

Dovada așezărilor vechi în cadrul acestui teritoriu este remarcată și prin numărul de situri arheologice, descoperite la nivelul acestui U.A.T., la nivelul Repertoriului Arheologic Național sunt menționate un număr de 35 de situri/monumente în cadrul municipiului, iar la nivelul Listei Monumentelor Istorice sunt menționate 12 situri și monumente de arheologie.²⁹

a.4. Evoluția istorică a zonei studiate

În ceea ce privește evoluția zonei studiate, mai exact a zonei centrale a municipiului Miercurea Ciuc, din cadrul localității Miercurea Ciuc se poate observa conform hărților istorice o dezvoltare expansivă acestei așezări mai ales pe direcția nord-sud. La nivelul Hărților Militare din anii 1773 și 1776 se poate observa așezarea Miercurea Ciuc sub forma unui nucleu bine definit și compact, cu peste 15 locuințe. Acest lucru dovedește exigența acestei așezări cu mult înaintea acestei perioade fapt dovedit prin documentele istorice și descoperirile arheologice. În ceea ce privește atestarea documentară a acestei așezări aceasta se regăsește descrisă pe larg în cadrul **CAPITOL II - ANALIZA DEZVOLTĂRII TERITORIULUI ADMINISTRATIV ȘI A LOCALITĂȚILOR**

²⁶ Direcția Județeană Harghita a Arhivelor Naționale, fond Prefectura județului Ciuc – Consiliul Județean, d. 53/1931, f. 784-785.

²⁷ <https://miercureaciuc.ro/ro/istoria-orasului>, Accesat în data de 10.03.2024

²⁸ GHINEA, D., *Enciclopedia Geografică a României*, ediția IV, Toronto, 2018, p. 626

²⁹ Pentru o analiză amănunțită a siturilor/monumentelor de arheologie se poate consulta *Studiul arheologic, Documentație de completare a Studiului Istoric aferent Planului de Urbanism General al municipiului Miercurea Ciuc*, realizat în 2024

- a.3. *Evoluția istorică a municipiului Miercurea Ciuc, dar și în cadrul capitolului a.2. Istoricul regiunii și zonei de studiu. „Conform recensământului din 1721 în oraș au existat 49 gospodării și în jur de 250 suflete, în 1755, în timpul construirii bisericii romano-catolice acest număr ridicându-se la 450.”³⁰ Această biserică este prezentă la nivelul primei hărți militare, aceasta datând din anul 1758.*

FIGURA 5 – Evoluția istorică a zonei studiate între anii 1773 și 1910

Sursa: Prelucrare autori studiu; Harta Militară - anii 1773 - 1776 (stânga), Harta Militară - sec. XIX - 1869-1887 (centru), Harta Austriacă - sec. XX - anul 1910 (dreapta)

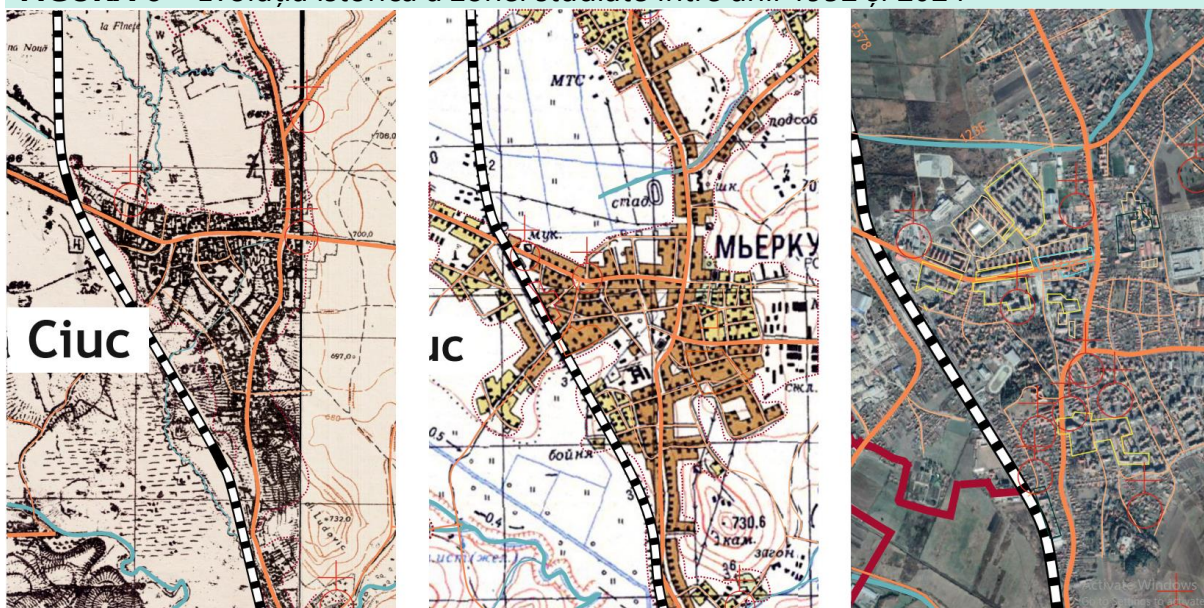
Ulterior secolului al XVIII-lea, perioada de secol al XIX-lea, este marcată de o puternică extindere teritorială și dezvoltare a fondului construit. În a doua jumătate de secol al XIX-lea, mai precis după anul 1868, după formarea Imperiului Austro-Ungar, când Transilvania este cuprinsă în cadrul părții maghiare, aceste momente sunt urmate de schimbarea rangului așezării Miercurea Ciuc în reședință a comitatului Ciuc. Acest lucru a marcat dezvoltarea teritorială și socio-economică a așezării. De asemenea, după anul 1897, Miercurea Ciuc a cunoscut o creștere semnificativă, datorată inaugurării căii ferate, (element de noutate) și apariției unor noi unități industriale. În special, s-au dezvoltat sectoarele de prelucrare a lemnului, industrie ușoară și construcții de mașini, de asemenea ulterior acestei perioade sunt dezvoltate la începutul secolului al XX-lea mai multe clădiri publice importante. Aceste schimbări au contribuit la transformarea orașului într-un centru economic din regiune.

Cu toate că zona centrală prezenta o dezvoltare amplă între secolul al XVIII-lea și al XIX-lea, la începutul secolului al XX-lea extinderea așezării este mult mai redusă fiind prezente clădiri doar în lungul drumurilor și străzilor care traversează această zonă. În ceea ce privește trama stradală a zonei de studiu, aceasta este dezvoltată

³⁰ S.C. PLANWERK S.R.L., *Oraș verde în inima Secuimii, Plan urbanistic general al Municipiului Miercurea Ciuc - Memoriu General*, mai 2012, p. 52

În primele trei hărți istorice mai degrabă organic, cu două străzi principale pe direcția nord-sud și est-vest.

FIGURA 6 – Evoluția istorică a zonei studiate între anii 1952 și 2024

Sursa: Prelucrare autori studiu; Plan director de tragere - anul 1952 (stânga), Harta sovietică - anul 1975 (centru), Extras Google Maps - anul 2023 (dreapta)

A două jumătate de secol al XX-lea este marcată de instaurarea comunismului la nivel național cu efecte asupra municipiului și inclusiv a zonei de studiu. Cu toate că la nivelul hărții din anul 1952, zona centrală este prezentă sub o formă organică asemănătoare, dar extinsă (atât prin fond construit cât și prin parcelar) a celei din secolul al XIX-lea, la nivelul hărții din anul 1975 situația este destul de diferită.

În perioada comunistă, Miercurea Ciuc a devenit un exemplu de urbanism socialist grandios, renunțând la caracterul său organic și la planurile tradiționale ale târgurilor în favoarea unei abordări supra-dimensionate. Proiectele de sistematizare urbană au dus la distrugerea unor elemente semnificative ale centrului istoric, țesăturii urbane tradiționale și a străzilor comerciale istorice. Piața Libertății reprezintă unul dintre cele mai relevante exemple în acest sens.³¹ Informații prezentate mai pe larg legate de sistematizarea teritoriului se regăsesc în cadrul *CAPITOL II - ANALIZA DEZVOLTĂRII TERITORIULUI ADMINISTRATIV ȘI A LOCALITĂȚILOR II.2. Date istorice importate, evenimente istorice în teritoriul administrativ.*

Harta din anul 1975 prezintă zona centrală mult mai regularizată, atât în ceea ce privește parcelarul cât și trama stradală. Însă sunt păstrate direcțiile principale de dezvoltare și conexiune (nord-sud și est-vest), de asemenea fondul construit se extinde substanțial către zona liniei ferate. „Din planul orașului amintind de litera *T* pe vremea lui Orbán Balázs în zilele noastre a rămas doar partea orizontală, adică

³¹ S.C. PLANWERK S.R.L., *Oraș verde în inima Secuimii, Plan urbanistic general al Municipiului Miercurea Ciuc - Memoriu General*, iunie 2010, pp. 57-58

strada Petöfi cât de cât în forma veche. Începând cu 1980 se desfășoară o restructurare (mai bine zis destructurare istorică și culturală) a zonei centrale. Se realizează bulevardul Florilor flancat de blocuri de locuințe cu parter și mezanin comercial, centrul civic compus din sediul PCR, Casa de Cultură a Sindicatelor, hotel.

Cu ocazia acestor transformări Miercurea Ciuc a pierdut mult din vechiul caracter. Piața Libertății este rezultatul acestei intervenții mai ample de la începutul anilor 1980 care a afectat radical miezul orașului, dându-i de fapt lovitura de grație pe calea tristă a „dezvoltării” socialiste.”³²

Astfel, la nivelul planului din 2023 țesutul nu este unul continuu, intervențiile socialiste, de construire a blocurilor au creat un caracter destructurat, astfel țesutul este format din parcele mici cu un caracter mai degrabă rural îmbinat cu parcele mari destinate dezvoltărilor socialiste. De remarcat este că la nivelul planului din 2023, la fel ca și în cadrul celorlalte hărți istorice, conexiunile majore sunt păstrate, pe direcția nord-sud și est-vest

II.2. Date istorice importate, evenimente istorice în teritoriul administrativ

Marile evenimente istorice remarcabile la nivelul teritoriului administrativ au vizat următoarele:

1. Opoziția populației din Miercurea Ciuc față de stăpânirea habsburgică;
2. Dezvoltarea infrastructurii feroviare și efectele acesteia;
3. Sistemizarea municipiului Miercurea Ciuc;
4. Construirea bisericilor romano-catolice / Importanța religiei romano-catolice;

1. Opoziția populației din Miercurea Ciuc față de stăpânirea habsburgică:

De-a lungul secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea, populației Transilvaniei, inclusiv a municipiului Miercurea Ciuc s-a implicat în numeroase încercări de opunere față de stăpânirea habsburgică, acest lucru influențând viața socială, politică și nu numai, a oamenilor din acea așezare.

Un moment marcant în lupta împotriva stăpânirii habsburgice îl constituie opunerea față de înființarea regimentelor de graniță. În 1763, generalul austriac Siskowich a început recrutarea forțată în Ciuc, astfel rezistența a luat proporții generale. Mii de bărbați s-au refugiat în pădurile apropiate, iar cei ce refuzau să se înroleze erau

³² Idem., pp. 58-59

executați. Acest lucru a condus la tragicul incident de la Siculeni, unde au fost uciși peste 400 de oameni nevinovați, istoria păstrând acest eveniment sub denumirea de Siculicidium. Recrutarea forțată pentru înființarea regimentelor de graniță a condus la migrarea unei părți semnificative din populație în regiunile învecinate.³³

„În cadrul mișcărilor antihabsburgice de la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XIX-lea un loc important îl ocupă cele din Ciuc... În anul 1794 secuii din Ciuc”, inclusiv cei din Miercurea Ciuc, „au revendicat sistarea recrutărilor forțate, readucerea în țară a regimentelor grănicerești trimise pe fronturile străine, scutirea de contribuția de război, desființarea aparatului administrativ, înlocuirea funcționarilor străini cu persoane demne de încredere și restabilirea păcii cu Franța revoluționară. În această perioadă în orașele și târgurile din aceste părți:... Miercurea Ciuc se formează o pătură de meșteșugari și negustori, unită apoi în puternice bresle de meșteșugari și târgoveți, făcându-se schimb de mărfuri și cu zonele învecinate, inclusiv Moldova. Produsul cel mai căutat cu care locuitorii făceau comerț era lemnul.”³⁴

Concomitent cu mișcările antihabsburgice, au pătruns în județ și idei revoluționare. La Miercurea-Ciuc, în anul 1841, o serie de fruntași secui organizează o societate secretă, care susțineau activității pentru propagarea ideilor revoluționare. *„Puternice mișcări antihabsburgice au loc în orașul Miercurea-Ciuc, unde grănicerii sînt chemați să refuze ordinele primite de la comandantul habsburgic. Elevii gimnaziului din Șumuleu-Ciuc organizează doborîrea stemelor cu vulturi bicefali în mai multe localități din Ciuc... La Miercurea Ciuc, la 10 octombrie 1848, apare un manifest în care populația este chemată la luptă pentru înfăptuirea idealurilor „dreptate, egalitate, fraternitate.”³⁵*

Prin urmare după 1849, presiunea Imperiului Habsburgic este mai redusă asupra județului Harghita, inclusiv asupra așezării Miercurea Ciuc.

2. Dezvoltarea infrastructurii feroviare și efectele acesteia;

Odată cu dezvoltarea liniilor ferate de către Regatul Maghiar, în ultima perioadă a secolului al XIX-lea, și utilizarea acestora începând cu 5 aprilie 1897, schimbări radicale au fost aduse orașului Miercurea Ciuc.³⁶

Această nouă infrastructură a fost catalizatorul pentru o serie de schimbări majore în municipiu: au fost ridicate clădiri destinate instituțiilor publice, s-au deschis fabrici și ateliere industriale, în special unități industriale specializate în prelucrarea lemnului, producția de bunuri din industria ușoară, dar și fabricarea de mașini și echipamente. Aceste inițiative au avut un impact major asupra creșterii economice

³³ MAKFALVI, Z., et al., *Județele Patriei Harghita, Monografie*, Editura Sport-Turism, București, 1979, p. 44

³⁴ Idem., p. 45

³⁵ Idem., p. 46

³⁶ <https://miercureaciuc.ro/ro/istoria-orasului#>, Accesat în data de 18.03.2024

și sociale a orașului. Prin urmare, populația orașului a cunoscut o creștere semnificativă, numărul locuitorilor ajungând la 4807³⁷ de locuitori în anul 1930, reflectând prosperitatea și dezvoltarea continuă a comunității.

Principalele instituții dezvoltate la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, ce au avut puternice influențe asupra dezvoltării socio-economice și urbanistice asupra municipiului sunt reprezentate de construirea spitalului din Miercurea Ciuc în anul 1888, construirea clădirii primăriei în anul 1898, construirea liceului Márton Áron în anul 1911 (în care se mută școala medie înființată la Șumuleu în anul 1630).³⁸

De asemenea, înainte de izbucnirea Primului Război Mondial, Societatea de Căi Ferate Maghiare (MÁV) a inițiat construcția unui nou tronson de cale ferată între Miercurea Ciuc și Deda.³⁹ Această extindere a rețelei feroviare a fost parte a eforturilor pentru modernizarea și extinderea infrastructurii de transport în regiune. Proiectul a avut scopul de a îmbunătăți conexiunile dintre localități și de a facilita transportul.

Ca urmare a dezvoltării sale rapide, așezarea Miercurea Ciuc începe să își mărească suprafața, astfel începând cu mijlocul secolului al XIX-lea sunt anexate orașului așezările Martonfalva și Csütörtökfalva, iar la începutul secolului al XX-lea Jigodin.⁴⁰

Prin urmare, dezvoltarea transportului feroviar a avut multiple beneficii în cadrul municipiului Miercurea Ciuc, aceste s-au reflectat, în principal, atât în cadrul dezvoltării circulațiilor și accesibilității, cât și în plan social, economic, dar și urbanistic.

3. Sistemizarea municipiului Miercurea Ciuc:

Odată cu instaurarea regimului comunist în România, după cel de al doilea război mondial, orașul a urmat direcțiile de dezvoltare impuse la nivel național de politica partidului comunist, concentrându-se pe industrializare și urbanizare. Această orientare s-a reflectat în schimbările teritoriale și urbane pe care le-a cunoscut Miercurea Ciuc.

Prin urmare în cadrul teritoriului destinat studiului s-au dezvoltat două zone industriale puternice, atât în estul teritoriului (cu unități de industrie ușoară), cât și în vestul teritoriului (dezvoltând industria metalurgică, a lemnului și chimică) conform **FIGURA 7** – Sistemizarea teritoriului municipiului Miercurea Ciuc. „*Aceste*

³⁷ S.C. PLANWERK S.R.L., *Oraș verde în inima Secuimii, Plan urbanistic general al Municipiului Miercurea Ciuc - Memoriu General*, iunie 2012, p. 81

³⁸ Idem., pp. 53-54

³⁹ Idem., p. 55

⁴⁰ Idem., pp. 54

platforme mari au adus transformări inevitabile în structura urbană. Ca investiții pe terenuri libere, au influențat contextul istoric al localității cu cadrul natural.”⁴¹

Dezvoltarea industriei a condus și la dezvoltarea unor zone de locuințe colective care să înglobeze o populație mai numeroasă care va munci în cadrul acestor platforme. Prin urmare, zona „de locuit a orașului se situează între cele două zone industriale și se prelungește spre dealurile care formează cornișa terasei superioare Oltului, la baza dealurilor Șumuleu și Șuta. Cadrul natural creează o panoramă deosebit de avantajoasă orașului, estetica acestuia fiind studiată și contruindu-se multe blocuri de locuințe cu acoperișuri în șarpante și țigle. În centrul tradițional și în jurul acestuia sînt situate și celelalte cartiere de locuințe, existente sau în construcție, și anume: cartierele Tudor Vladimirescu, Spicului, Patinoarului, al Gării, Lenin, Petofi, Frăției, Harghita. Este semnificativ faptul, că dacă în anul 1966 orașul Miercurea Ciuc avea 15.000 locuitori, azi locuiesc numai în blocurile nou construite peste 17.000 locuitori.”⁴²

În perioada comunistă orașul devine un model al urbanismului socialist grandios, pierzându-și caracterul organic și planimetria caracteristică târgurilor (strada Kossuthf) fiind înlocuită de spații convenționale supradimensionate destinate defilărilor și adunărilor socialiste. Proiectele de sistematizare ale orașului au dus la distrugerea unor elemente valoroase ale centrului istoric, ale țesutului istoric și ale străzilor comerciale istorice - Piața Libertății fiind cel mai semnificativ proiect de acest fel. În prezent, orașul este definit ca un conglomerat de sate învecinate în care se pot observa vechile amprente. Din planul orașului realizat în perioada lui Balázs Orbán a rămas numai partea orizontală, reprezentată de strada Petőfi Sándor, majoritatea clădirilor fiind construite la sfârșitul secolului al XIX-lea sau începutul secolului al XX-lea. Între anii 1980-1989 au fost demolate clădirile vechi de pe strada Florilor.⁴³

„Intervențiile în structura urbană de la începutul anilor 1970 au fost mai reținute, păstrând oarecum scara orașelului - cele de mai târziu, între anii 1980-89 în schimb au deșărădăcinat tardiv centrul vechiului oraș... Intervenția majoră din 1980 a desfigurat complet centrul de odinioară, aducând o notă de înstrăinare în domeniul psiho-social urban.”⁴⁴

Prin urmare, efectele pozitive pe care noile direcții socialiste de dezvoltare urbană le-au avut, au fost mult mai mici față de efectele negative aduse dezvoltărilor

⁴¹ S.C. PLANWERK S.R.L., *Oraș verde în inima Secuimii, Plan urbanistic general al Municipiului Miercurea Ciuc - Memoriu General*, iunie 2010, p. 57

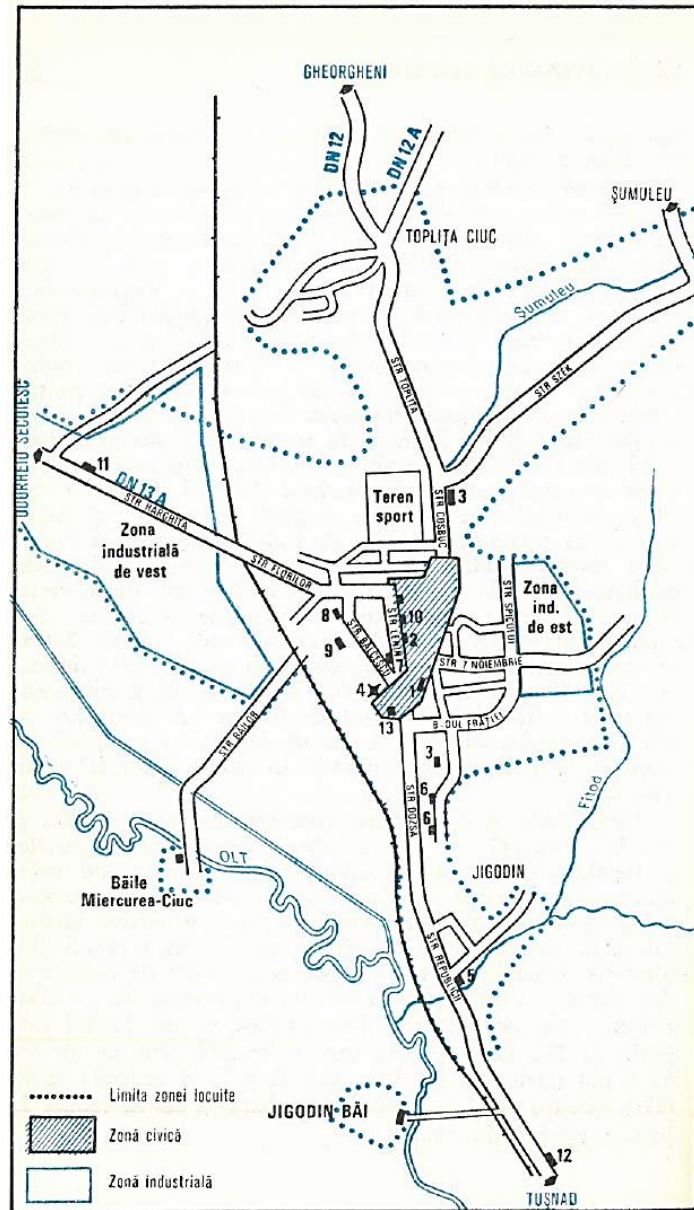
⁴² MAKFALVI, Z., et al., *Județele Patriei Harghita, Monografie*, Editura Sport-Turism, București, 1979, p. 73

⁴³ S.C. PLANWERK S.R.L., *Oraș verde în inima Secuimii, Plan urbanistic general al Municipiului Miercurea Ciuc - Memoriu General*, iunie 2010, pp. 57-58

⁴⁴ Idem.

istorice, dar și percepții scării locului, intervențiile socialiste fiind brutale și mult mai mari față de scara locului.

FIGURA 7 – Sistematizarea teritoriului municipiului Miercurea Ciuc

Sursa: MAKFALVI, Z., et al., *Județele Patriei Harghita, Monografie*, Editura Sport-Turism, București, 1979, p. 72

4. Influența sau importanța religiei romano-catolice;

„În primul sfert al secolului al XVI-lea pătrundeau în Transilvania primele idei religioase reformiste, atrăgând concomitent și influențele umanismului occidental, care vor găsi în Ardeal un teren fertil. Scaunul Ciucului rămâne însă fidel Bisericii Romano-Catolice.”⁴⁵

⁴⁵ S.C. PLANWERK S.R.L., *Oraș verde în inima Secuimii, Plan urbanistic general al Municipiului Miercurea Ciuc - Memoriu General*, iunie 2012, p. 51

Conform recensământului din 1721, în orașul Miercurea Ciuc existau înregistrate 49 de gospodării și aproximativ 250 de locuitori. Aceste cifre reflectă dimensiunea relativ mică a comunității în acea perioadă. Însă, în 1755, odată cu începerea construirii bisericii romano-catolice, numărul locuitorilor a cunoscut o creștere semnificativă, ajungând la 450 de locuitori.⁴⁶ Acest lucru este datorat ridicării bisericii, care a avut un impact pozitiv asupra dezvoltării sociale, atrăgând noi locuitori în oraș. Biserica nu numai că a servit nevoilor spirituale ale comunității, ci și a funcționat ca un centru social și cultural, contribuind la creșterea numerică a populației și la consolidarea identității locale.

Un edificiu important pentru reprezentanții credinței romano-catolice este reprezentat de Biserica Sfânta Ana din Șumuleu Ciuc. Aceasta este considerată loc de pelerinaj atât pentru locuitori, cât și pentru vizitatori. *„La Mănăstirea Franciscană din Șumuleu Ciuc și pe traseul marcat de capelele de cult din vecinătatea mănăstirii se adună, în primul rând, membrii comunităților romano-catolice din Transilvania și Moldova, dar și credincioși catolici de peste hotare și persoane de alte confesiuni. Pelerinajul de la Șumuleu Ciuc este, în primul rând, un eveniment confesional, desfășurat timp de mai multe zile la Rusaliile catolice, fiind totodată și o manifestare ritualică, ce îmbină elemente specifice religiei romano-catolice cu cele aparținând religiozității populare.”*⁴⁷

Mănăstirea Franciscană de la Șumuleu Ciuc este un loc de o importanță deosebită pentru credincioșii catolici. Aici, franciscanii s-au stabilit acum 600 de ani, iar mănăstirea a devenit un centru esențial al catolicismului în regiune, astfel sediul provinciei române a Ordinului Franciscan este la Cluj, iar principala mănăstire a acestora este la Șumuleu Ciuc. În mijlocul secolului al XV-lea, mănăstirea era una dintre cele mai mici și mai îndepărtate mănăstiri franciscane, dar importanța sa a crescut considerabil după Reforma Religioasă. Într-un final, a rămas singura mănăstire franciscană din zonă și a fost principalul centru catolic pentru credincioșii din Moldova și Transilvania timp de 160 de ani.⁴⁸

II.3. Monumente istorice, valori de patrimoniu cultural de interes național, situri arheologice din teritoriul studiat

a. Monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice

În anul 1892 a fost promulgată o lege a monumentelor istorice ce prevedea o comisie care își dădea avizul în vederea intervențiilor asupra monumentelor istorice. În anul

⁴⁶ Idem., p. 52

⁴⁷ <https://tradiiivii.ro/domenii/pelerinaje-religioase/procesiune-sumuleu-ciuc/>, Accesat în data de 13.03.2024

⁴⁸ <https://informatiahr.ro/mancarea-franciscanilor-scrisa-intai-in-manastirea-din-ciuc-in-a-d-1693-tradusa-si-in-limba-romana/>, Accesat în data de 13.03.2024

1895 aceasta a hotărât împărțirea monumentelor istorice în două categorii: întreținute de stat și monumente publice ce vor fi întreținute de comune.

În prezent, conform Listei Monumentelor Istorice aprobată prin Ordonanța 2.828 din 2015, în UAT Miercurea-Ciuc sunt listate 62 monumente istorice. Dintre cele 62 de poziții în LMI, 4 sunt reprezentate de situri arheologice, 34 dintre toate monumentele clasate în LMI sunt clasate în LMI în categoria B (reprezentativ pentru patrimoniul cultural local), iar 28 dintre acestea sunt în categoria A (patrimoniul cultural de interes național). În interiorul zonei construite protejate a zonei centrale care face obiectul prezentului studiu sunt prezente 25 poziții în LMI, dintre toate monumentele clasate în LMI, în categoria B (reprezentativ pentru patrimoniul cultural local) sunt 20, iar 5 dintre acestea sunt în categoria A (patrimoniul cultural de interes național), așa cum reiese din tabelul următor:

Tabel 1 - Lista monumentelor istorice cuprinse în zona centrală construită protejată din UAT Miercurea Ciuc, conform L.M.I., aprobată prin Ordonanța nr. 2.828 din 2015

Nr. crt. LMI	Cod LMI	Denumire	Localitate	Adresă	Datare
258	HR-II-a-B-12721	Ansamblu urban	municipiul MIERCUREA CIUC	Str. Márton Áron nr. 2-72 și 37-T, str. Petőfi Sándor de la 1-49 și 2-40	sf. sec. XIX - înc. sec. XX
263	HR-II-m-B-12725	Primărie, fostul sediu al Comitatului Ciuc	municipiul MIERCUREA CIUC	Piața Cetății 1	1884 - 1888, ext. 1914
264	HR-II-a-A-12726	Cetatea Mikó, azi Muzeul Secuiesc al Ciucului și Biblioteca Județeană	municipiul MIERCUREA CIUC	Piața Cetății 2	sec. XVII - XVIII
265	HR-II-m-A-12726.01	Cetatea - complexul de clădiri	municipiul MIERCUREA CIUC	Piața Cetății 2	1623, rec. 1714 - 1716
266	HR-II-m-A-12726.02	Turn de poartă	municipiul MIERCUREA CIUC	Piața Cetății 2	sec. XVIII
267	HR-II-m-A-12726.03	Șanț de apărare	municipiul MIERCUREA CIUC	Piața Cetății 2	sec. XVIII
268	HR-II-m-A-12726.04	Parcul etnografic - Secția în aer liber	municipiul MIERCUREA CIUC	Piața Cetății 2	sec. XIX - prima jum. sec. XX

269	HR-II-m-B-12736	Casa Zakarias	municipiul MIERCUREA CIUC	Str. Gál Sándor 8	1925
276	HR-II-a-B-12735	Ansamblul bisericii romano-catolice „Înălțarea Sfintei Cruci”	municipiul MIERCUREA CIUC	Str. Kossuth Lajos 40	1758
277	HR-II-m-B-12735.01	Biserica romano-catolică „Înălțarea Sfintei Cruci”	municipiul MIERCUREA CIUC	Str. Kossuth Lajos 40	1758
278	HR-II-m-B-12735.02	Zid de incintă (fragment)	municipiul MIERCUREA CIUC	Str. Kossuth Lajos 40	1758
279	HR-II-m-B-12740	Banca Națională a României, azi Banca Carpatica	municipiul MIERCUREA CIUC	Piața Libertății 14	cca. 1925
280	HR-II-m-B-12728	Ansamblu urban - locuințe cu magazin la parter	municipiul MIERCUREA CIUC	Str. Márton Áron 2-4, 6	sf. sec. XIX - înc. sec. XX
281	HR-II-m-B-12729	Casă	municipiul MIERCUREA CIUC	Str. Márton Áron 38	sf. sec. XIX
282	HR-II-a-B-12730	Clădirile fostei fabrici de bere, azi birouri S.C. Electrica S.A. și VamRom Expediții SRL	municipiul MIERCUREA CIUC	Str. Márton Áron 46	sec. XIX
283	HR-II-m-B-12730.01	Fostul turn de germinare (corp 6)	municipiul MIERCUREA CIUC	Str. Márton Áron 46	sec. XIX
284	HR-II-m-B-12730.02	Fostele „pivnițe” de răcire (corp 1, 2 și 3)	municipiul MIERCUREA CIUC	Str. Márton Áron 46	sec. XIX
285	HR-II-m-B-12730.03	Fosta sală a cazanelor, cu coșul de fum (corp 4)	municipiul MIERCUREA CIUC	Str. Márton Áron 46	sec. XIX
286	HR-II-m-B-12730.04	Fostul atelier (corp 5)	municipiul MIERCUREA CIUC	Str. Márton Áron 46	sec. XIX

287	HR-II-a-B-12731	Liceul teoretic „Márton Áron”	municipiul MIERCUREA CIUC	Str. Márton Áron 72	1909 - 1911
288	HR-II-m-B-12741	Biserica „Sf. Apostoli Petru Biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel și Pavel	municipiul MIERCUREA CIUC	Str. Sadoveanu Mihail 2	1929 - 1935
289	HR-II-m-B-12732	Casă (casa Gál)	municipiul MIERCUREA CIUC	Str. Szász Endre 1	1911
290	HR-II-m-B-12733	Casă (casa Csiszér)	municipiul MIERCUREA CIUC	Str. Szász Endre 3	1911
291	HR-II-m-B-12727	Reședința garnizoanei de grăniceri nr. 1, azi spital ORL și Fizioterapie	municipiul MIERCUREA CIUC	Str. Szász Endre 5	1786, cca. 1826
292	HR-II-m-B-12734	Tribunalul județean	municipiul MIERCUREA CIUC	Str. Szász Endre 6	1904

1. Ansamblul urban, Municipiul Miercurea Ciuc, cod LMI: HR-II-a-B-12721

În prezent Ansamblul urban al Municipiului Miercurea Ciuc, cuprinde fondul construit situat de o parte și de cealaltă a străzilor Petőfi Sandor de la numerele poștale 1-49 și 2-40 (în partea sudică) și Márton Aron între numerele poștale 2-72 și 37-T (în partea nordică).

Analizând hărțile istorice (prezente în *Planșa 1.1. - Evoluția istorică a municipiului Miercurea Ciuc*) se observă cum tronsoanele străzilor cuprinse în ansamblul urban s-au conformat încă de dinainte de perioada 1869-1887, acest areal fiind deja ilustrat pe Harta militară. Această își păstrează componentele până în perioada socialistă când în cadrul municipiului încep să apară efectele sistematizării: ansambluri de locuințe colective și reconfigurarea și amenajarea centrului civic al orașului. Cu toate acestea, ansamblul urban păstrează mare parte a fondului construit inițial, motiv pentru care acesta are o valoare istorică sporită.

Mare parte a ansamblului este în prezent tratat ca o zonă pietonală ce concentrează un număr crescut de clădiri cu valoare ambientală, dar și 3 monumente istorice clasate în LMI 2015: ansamblu urban de locuințe cu magazin la parter (HR-II-m-B-12728), Clădirile fostei fabrici de bere, azi birouri SC Electrica SA și VamRom Expediții SRL (HR-II-a-B-12730) și componentele sale și Casa (HR-II-m-B-12729)

FIGURA 8 – Ansamblul urban, municipiul Miercurea Ciuc, cod LMI: HR-II-a-B-12721

Sursa: Autori studiu

2. Primărie, fostul sediu al Comitatului Ciuc, municipiul Miercurea Ciuc, cod LMI: HR-II-m-B-12725

Clădirea actualei Primării a municipiului Miercurea Ciuc se află în Piața Cetății la nr. poștal 1, vis-a-vis de Cetatea Mikó și a adăpostit în trecut sediul Comitatului Ciuc.

FIGURA 9 – Primărie, fostul sediu al Comitatului Ciuc, municipiul Miercurea Ciuc, cod LMI: HR-II-m-B-12725

Sursa: Autori studiu (primul rând); <https://visitharghita.com/ro/places/biserica-parohiala-sf-petru-si-pavel> accesat la data de 19.03.2024 (al doilea rând)

Clădirea primăriei a fost construită între anii 1884 și 1888 și consta în corpul de clădire mai amplu de pe strada Szász Endre, urmând ca în jurul anului 1914 să fie construită și aripa nordică, de pe strada Petőfi Sandor.

Stilul arhitectural în care se încadrează construcția este cel eclectic. Corpul principal, cel construit inițial, este conformat simetric față de axul central al fațadei, loc prin care se face și accesul în clădire. Accesul este astfel marcat printr-un fronton triunghiular. Registrele orizontale ale etajelor sunt marcate de bandouri. Ferestrele sunt atât simple, dreptunghiulare, cât și cu arcade în partea superioară. Fațada în zona de acces este decorată cu coloane cu capitel în stil corintic, restul fațadei de la strada Szász Endre fiind împărțită în registre verticale prin intermediul unor coloane simplist decorate cu piatră.

3. Cetatea Mikó, azi Muzeul Secuiesc al Ciucului și Biblioteca Județeană, municipiul Miercurea Ciuc, cod LMI: HR-II-a-A-12726

Monumentul de pe poziția 264, Cetatea Mikó, azi Muzeu Secuiesc al Ciucului și Biblioteca Județeană, cuprinde 4 componente, astfel:

- Cetatea - complexul de clădiri - HR-II-m-A-12726.01
- Turn de poartă - HR-II-m-A-12726.02
- Șanț de apărare - HR-II-m-A-12726.03
- Parcul etnografic - Secția în aer liber - HR-II-m-A-12726.04.

Situat în Piața Cetății nr. 2, în sud-vestul orașului, Cetatea Mikó cuprinde clădirea Castelului Mikó care este cea mai veche clădire din oraș, fiind construit în anul 1623 de către constructorul Hidvegi Mikó Ferenc și cu implicarea arhitectului italian Giacomo Resti. În urma invaziei tătare și otomane din anul 1661, castelul a fost pus sub stăpânire și incendiat.

Între anii 1714 și 1716, clădirea castelului a fost reconstruită, la comanda generalului austriac Stephan Steinvill. Castelul astfel reconstruit a fost completat cu patru bastoane exterioare și cu o magazie de dimensiuni reduse în care era depozitat praful de pușcă.

Cetatea a jucat un rol important în apărarea Imperiului Habsburgic pe flanc estic, fiind cazarma trupelor imperiale până în 1764, iar mai apoi a fost sediul Regimentului 1 de infanterie secuiască. Perioada 1848-1849 vine cu o nouă atribuție pentru fortificație, tot din domeniul militar, fiind pe perioada revoluției cartierul general militar al lui Sandor Gal.

FIGURA 10 – Cetatea Mikó, azi Muzeul Secuiesc al Ciucului și Biblioteca Județeană, municipiul Miercurea Ciuc, cod LMI: HR-II-a-A-12726

Sursa: Autori studiu

De-a lungul timpului, castelul a mai suferit adăugiri și distrugereri și a fost folosit preponderent în scopuri militare, dar a fost ocupat și cu instituții și birouri. În anul 1970, după o serie de reparații majore, castelul a devenit sediul Muzeului Secuiesc din Ciuc, funcțiune pe care o are și în prezent.

Din punct de vedere al configurației, planul castelului este configurat după o schemă pătrată cu laturi de aproximativ 70m x 75m. Aripile acestuia înconjoară curtea interioară și sunt completate de turnuri (bastioane) în colțuri. Având în vedere configurarea planului cetății, stilul arhitectural este cel renescentist.

4. Casa Zakaris, municipiul Miercurea Ciuc, cod LMI: HR-II-m-B-12736

Clădirea Zakarias este amplasată pe strada Gal Sandor la numărul poștal 8, în imediata vecinătate a ansamblului urban clasat în LMI, în centrul localității. Clădirea care datează din anul 1925 reprezintă stilul eclectic, cu influențe din art nouveau.

Clădirea are un regim de înălțime parte înalt, etaj și pod transformat în mansardă. Fațada principală este organizată simetric față de zona de acces, marcată printr-un bovindou la primul etaj și un fronton cu linii curbe în partea superioară a cornișei. Parterul este unul comercial, cu goluri de dimensiuni mari pentru ferestre (tip vitrină). Poarta de acces este marcată în partea superioară de o arcadă, pe care se sprijină bovindoul. Legătura dintre arcada porții de acces și bovindou se face printr-o decorațiune din stuc cu elemente vegetale.

Golurile ferestrelor au forme dreptunghiulare cu cele două colțuri din partea superioară curbate. Tâmplăria ferestrelor este din lemn vopsit (în culoarea lemnului la primul nivel, și în alb la al doilea nivel).

Cele două registre horizontale sunt delimitate printr-un bandou fără decorațiuni. La nivelul superior se observă o serie de elemente decorative din stuc, printr-un chenar dreptunghiular, cu elemente florale, similar celor prezente la baza bovindoului.

Ancadramentele ferestrelor de la etajul superior sunt de asemenea simple, vopsite în alb. Aceleași elemente decorative se regăsesc și în zona frontonului.

În prezent clădirea funcționează ca o unitate de cazare cu parter comercial (spațiu comercial și spațiu destinat alimentației publice).

FIGURA 11 – Casa Zakaris, municipiul Miercurea Ciuc, cod LMI: HR-II-m-B-12736

Sursa: Autori studiu

5. Banca Națională a României, azi Banca Carpatica, municipiul Miercurea Ciuc, cod LMI: HR-II-m-B-12740

Construcția Sucursalei Județene Harghita a Băncii Naționale a României a fost realizată în anul 1938 a fost inițial situată pe un amplasament diferit (conform proiectului de translatăre a construcției, se observă cum clădirea era amplasată în vestul actualei adrese, la vest de Liceul de Artă Nagy Imre și la nord-vest de Casa de Cultură a Sindicatelor, în actuala Piață a Libertății) și în anul 1984 a fost translatată pe prezentul amplasament, la adresa Piața Libertății nr. 14.

Clădirea construită la finalul perioadei interbelice avea o suprafață de 1234mp și o greutate de 2400t. Aceste date tehnice apar în proiectul privind operațiunea de mutare a clădirii, pe o distanță de 129m, operațiune care a durat 4 luni, care s-a realizat prin împingerea din două puncte cu dispozitive hidraulice și timp în care activitatea instituției bancare din interior s-a desfășurat în condiții normale.

FIGURA 12 – Banca Națională a României, azi Banca Carpatica, municipiul Miercurea Ciuc, cod LMI: HR-II-m-B-12740 – Operațiunea de translatare a clădirii

Sursa: Arhiva Ziarului Informația Harghitei; arhiva fostului director al Sucursalei BNR, Gheorghe I. Pașcanu, <https://informatiahr.ro>, accesat în data de 20.03.2024

FIGURA 13 – Banca Națională a României, azi Banca Carpatica, municipiul Miercurea Ciuc, cod LMI: HR-II-m-B-12740

Sursa: Autori studiu

Clădirea care în prezent reprezintă Curtea de Conturi a României este realizată pe structură din zidărie portantă cu planșee din beton armat și are 2 nivele și pod. Fațada principală este marcată de 4 coloane cu capitel doric ce delimitează registrele verticale și mărginesc golurile de ferestre și de uși. Partea inferioară a ferestrelor de la parter este decorată cu baluștri adosați, iar în partea superioară a arcadelor se observă elemente decorative din stuc cu motive florale.

6. Ansamblu urban - locuințe cu magazin la parter, municipiul Miercurea Ciuc, cod LMI: HR-II-m-B-12728

În interiorul ansamblului urban, pe strada Petőfi Sandor la numerele 2, 4 și 6, la intersecția cu strada Venczel József se află înșiruite 3 clădiri cu regim de înălțime

P+1E (+pod), foste locuințe cu magazin la parter. Acestea au fost construite în perioada cuprinsă între finalul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea.

FIGURA 14 – Ansamblu urban – locuințe cu magazin la parter, municipiul Miercurea Ciuc, cod LMI: HR-II-m-B-12728; primul rând cuprinde clădirile de la numerele poștale 2, 4, 6 (de la stânga la dreapta), iar pe cel de-al doilea rând sunt ilustrate detalii ale decorațiunilor clădirilor monument istoric

Sursa: Autori studiu

Parterul comercial se menține și în prezent, acesta fiind punctul din care strada Petofi Sandor devine pietonală (spre sud).

Clădirea de la numărul postal 2 este o clădire îngustă de colt. Etajele clădirii sunt differentiate în primul rând cromatic, dar și din punctul de Vedere al conformării golurilor, cele de la primul etaj având dimensiuni mai reduse. De asemenea, finisajul fațadelor diferă, astfel că fațadele de la parter sunt realizate prin tehnica bosajului, iar la etajul I se disting elemente decorative tip căramidă. Ancadramentele ferestrelor sunt drepunghiulare, simple. Colțul clădirii este marcat printr-o teșire a punctului de intersecție al fațadelor, de prezența ușii de acces în clădire acoperită la etaj cu un balcon de dimensiuni reduse cu parapet din feronerie. Marcarea colțului se face și în planul acoperișului, prin prezența unor goluri de fereastră de dimensiuni mai reduse, cu rol de iluminare și ventilare a podului. Învelitoarea clădirii este cea original, realizată din țiglă ceramic.

Spre nord, la numărul postal 4 se află cea de-a doua clădire monument. Și în acest caz se observă o diferențiere a celor două nivele ale construcției, cele de la parter fiind mai ample, aspect specific parterelor comerciale. Ferestrele de la etaj au tâmplărie din lemn vopsit și sunt împărțite în 4 sau 6 canaturi. Ancadramentele golurilor de la etajul I sunt decorate cu coloane cu capiteluri în stil doric prezente de o parte și de cealaltă a golurilor, iar în partea superioară a ancadramentelor se

regăsesc elemente decorative din stuc/ipsos cu motive atât geometrice cât și vegetale. Fațada de la stradă este tratată în manieră simetrică față de axul central, acesta fiind marcat de poarta de acces, acoperită cu o arcadă ce poartă deasupra sa balconul de la primul etaj. Golurile din centrul fațadei, la etajul I sunt decorate în partea superioară cu un fronton triunghiular întrerupt de un element decorative cu elemente vegetale de asemenea.

Brâul este și el decorat cu elemente organice, iar bandoul ce delimitează cele două etaje este unul simplu, fără decorațiuni abundente.

Clădirea de la numărul poștal 6 prezintă de asemenea un parter comercial, cu goluri de dimensiuni specific acestui tip de utilizare a clădirii, însă, de această dată, poarta de acces se află în partea dreaptă a clădirii, nemaifiind dispusă central. Fațada etajului I este însă organizată similar cu cea de la clădirea de la nr. Postal 4, simetric față de axul central. Golurile de la etaj au tâmplărie din lemn vopsit, împărțite în cinci canaturi (excepție făcând golurile din zona balconului care sunt mai înguste și au doar două canaturi). Balconul prezintă un parapet din fier, mai bogat decorat decât cel de la nr. 4. Ancadramentele golurilor sunt decorate în partea superioară cu elemente vegetale și frontoane triunghiulare.

Aceleași elemente decorative cu motive vegetale se regăsesc și în partea inferioară a golurilor de la etaj și în zona bandoului de sub cornișa acoperișului.

Axul central al clădirii este marcat de un fronton în planul acoperișului, cu elemente curbe specific stilului baroc.

II.4. Evoluția teritoriului administrativ și a intravilanului

a. Evoluția administrativă a regiunii

Organizarea teritoriului actual al României a cunoscut de-a lungul timpului foarte multe forme administrative. Regiunea Transilvaniei fiind poziționată într-o zonă de graniță în imediata vecinătate a unor puteri și interese politice puternice, evoluția administrativă a acesteia a suferit în timp multiple transformări în special din cauza stăpânirilor străine instaurate de-a lungul timpului asupra regiunii. Trecutul municipiului Miercurea Ciuc este intrinsec legat de istoria Transilvaniei, iar evenimentele semnificative care au marcat această regiune au avut un impact deosebit și asupra teritoriului municipiului.

Regiunea cuprinsă între culmile Carpaților Orientali (Munții Giurgeului, Gurghiului, Hășmașului, Călimani, Ciucului și Harghitei), ce cuprinde depresiunile: Ciuc și Giurgeu, podișul Târnavelor a fost locuită din cele mai vechi timpuri. Cercetările arheologice au arătat prezența așezărilor în zona depresionară, în special pe terasele

și pe văile apelor zonei: Olt, Mureș, Târnavele, Homoroadele, Cașin și Vârghiș, precum și continuitatea locuirii pe teritoriul actual. Din punct de vedere administrativ prima încadrare teritorială ar fi în **Dacia și provincia Dacia Romană**. „*Așezările dacice, de obicei neîntărite, sînt situate pe terasele rîurilor sau văilor laterale ale acestora*”.⁴⁹

Un prim moment important pentru evoluția administrativă a Transilvaniei, inclusiv a județului Harghita l-a reprezentat **expansiunea Regatului Maghiar**. Depresiunea Ciucului s-a format ca zonă de graniță prin amplasarea obstacolelor amenajate în teren în vederea protecției triburilor maghiare ce s-au stabilit în Bazinul Carpatic în urma descălecatului din 895-896 și ulterior a **Regatului Maghiar** format în anul **1000** (momentul încoronării Sfântului Ștefan ca rege). La începutul secolului al XII-lea s-a ridicat cetatea Harom ca parte a liniei defensive de la granița de est a Regatului Ungariei, la est de vârful Harom din prezent.⁵⁰

Ulterior pătrunderii maghiarilor în Transilvania, sunt menționați conform surselor istorice și secuii, aceștia au fost aduși cu scop militar în regiune și vor influența evoluția așezărilor din această zonă. În secolul al XII-lea a fost înființat **Voievodatul Transilvaniei**, voievodat autonom al Regatului Ungariei. Iar în secolul al XIII-lea, în cadrul teritoriului actual al județului Harghita, existau în ca forme de organizare administrativă „*cnezatele și voievodatele, conduse de cnezi și voievozi, judecători și strîngători de dări pre timp de pace, conducători de oaste în vreme de război*.”⁵¹ Astfel, forma de organizare supremă care va governa Transilvania începând cu secolul al XII-lea și până la **1526** este **voievodatul**. La rândul său, acesta va fi împărțit în unități administrative precum **comitatele, scaunele secuiești, scaunele săsești, districtele românești**⁵².

Așadar, **perioada medievală** se caracterizează pentru zona depresionară prin așezări răslețe în jurul unor cetăți medievale și o organizare administrativă pe scaune, tipică Transilvaniei. **Scaunele secuiești** erau unități administrative, militare și judecătorești, menționate în documentele istorice începând cu începutul **sec. XIV**. Numele principalelor scaune secuiești menționate în secolele XIV-XV sunt:

- Scaunul Arieș (Aranyosszék);
- **Scaunul Ciuc (Csíkszék)**, având în componență scaunele filiale Giurgeu (Gyergyó) și Casin (Kászon);
- Scaunul Chizd (Kézdiszék);
- Scaunul Mureș (Marosszék);
- Scaunul Orbai (Orbaiszék);

⁴⁹ MAKFALVI, Z., et al., *Județele Patriei Harghita, Monografie, Editura Sport-Turism*, București, 1979, p. 36

⁵⁰ S.C. PLANWERK S.R.L., *Oraș verde în inima Secuimii, Plan urbanistic general al Municipiului Miercurea Ciuc - Memoriu General*, mai 2012, p. 48

⁵¹ MAKFALVI, Z., et al., *Județele Patriei Harghita, Monografie, Editura Sport-Turism*, București, 1979, p. 40

⁵² POP, Năgler 2003 – I.A. Pop, Th. Năgler, *Istoria Transilvaniei (Volumul 1, până la 1541)* 2003, p. 239-246.

- Scaunul Sepsi (Sepsisizék);
- Scaunul Tileagd Telegdiszék), care a devenit ulterior Scaunul Odorhei (Udvarhelyszék), având în componență scaunele filiale Brăduț (Bardócz) și Cristur (Keresztúr).

FIGURA 15 – Scaune secuiești conform hărților Iosefine (1769-1773)

Sursa: https://ro.wikipedia.org/wiki/Scaunele_secuie%C8%99ti#/media/Fi%C8%99ier:Szeklerland-Josephinische_Landesaufnahme_1769-1773.jpg

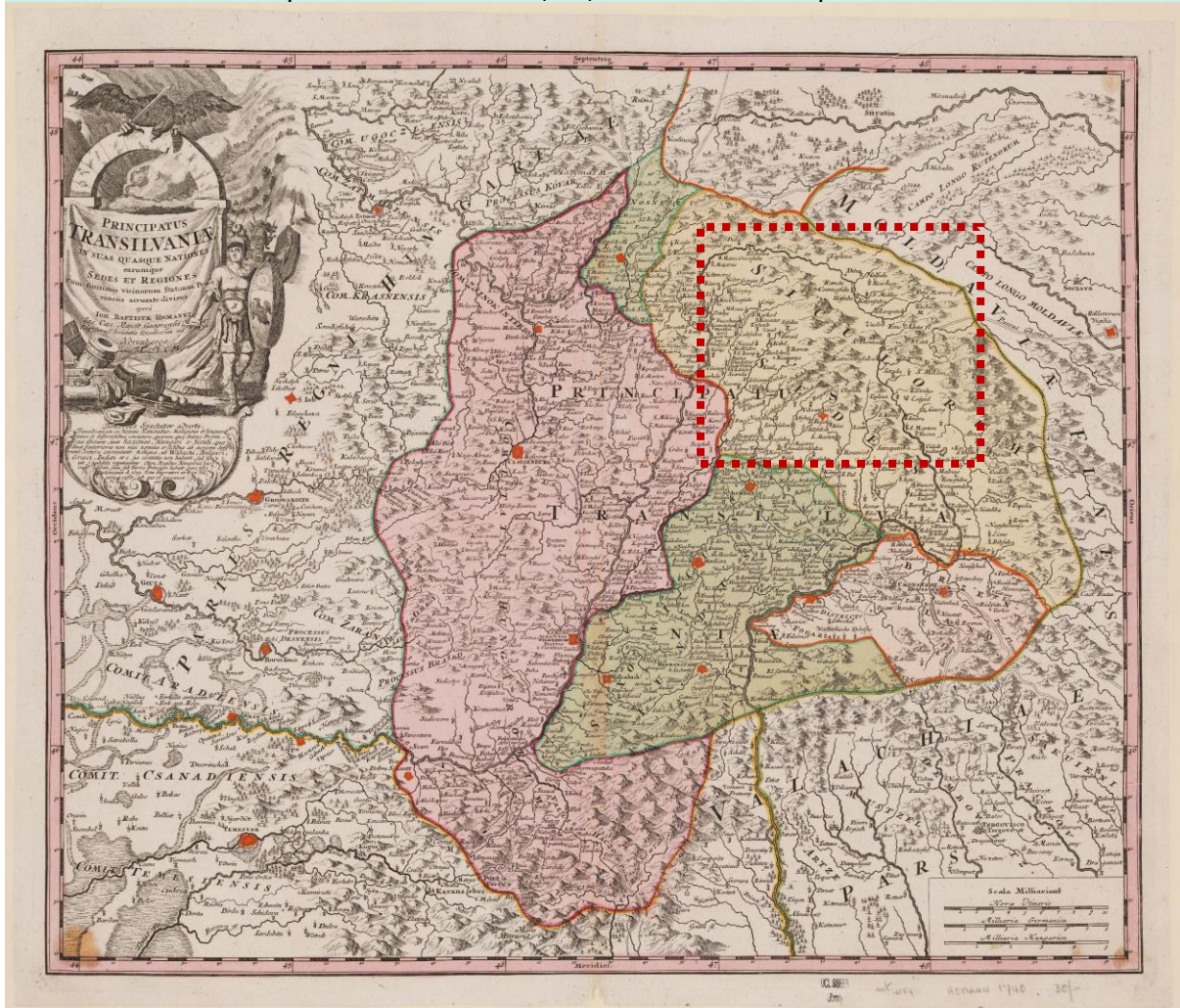
„În 1541 s-a format **Principatul Transilvaniei**, ca și formațiune statală de sine stătătoare, care a succedat voievodatului Transilvaniei. Teritoriul principatului se întindea pe o suprafață mai mare decât cea a voievodatului și a regiunii istorice Transilvania, întinzându-se și pe teritoriul Crișanei, Sătmarului și al Maramureșului istoric.”⁵³

⁵³ S.C. AEDILIS S.R.L., S.C. CIVITTA STRATEGY&CONSULTING S.A., Plan de Amenajare a Teritoriului Județean Harghita, Faza I, volumul 1, Studiu de fundamentare: Evoluția teritoriului județean din punct de vedere istoric, cultural, demografic, economic, etnografic, peisagistic, urbanistic și arhitectural, august 2023, p. 34

În sec. XVII se formează scaunul Trei Scaune (Háromszék) denumire generică prin contopirea scaunelor Kézdi, Sepsi (cu scaunul filial Miclăuș (Miklósvár)) și Orbai.

În contextul înfrângerii armatei otomane la Viena, după a doua jumătate a secolului al XVII-lea, influența otomană în Europa centrală și de est a fost stopată, iar acest lucru a condus la expansiunea politică și militară a Imperiului Habsburgic în cadrul așezărilor din Transilvania și Ungaria. Astfel, regiunea istorică Transilvania a intrat în componența Imperiul Habsburgic prin pacea, stabilită la Satu Mare. „În 1711 *Marele Principat al Transilvaniei* devine *Principatul Transilvaniei*, care din punct de vedere administrativ este o țară constituentă a Monarhiei Habsburgice.”⁵⁴

FIGURA 16 – Principatul Transilvaniei și așezările sale componente în anul 1720

Sursa:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Principatus_Transilvaniae_in_suas_quasque_nationes_1720.jpg

În 1859 și 1866, Austria suferă multiple înfrângeri militare, prin urmare prin procesul de reconciliere între curtea imperială de la Viena și națiunea politică maghiară este înființat **Imperiul Austro-Ungar** în 1867. Astfel, statutul provinciei istorice

⁵⁴ Idem., p. 35

Transilvania a fost desființat în anul 1868, când a fost încorporată părții maghiare a Imperiului Austro-Ungar, până la Marea Unire din 1918. Prin urmare teritoriul actual al județului Harghita a fost inclus în partea maghiară a Imperiului Austro-Ungar, iar vechea formă de organizare administrativă, mai precis scaunele secuiești a fost desființată și înlocuită cu **comitatele**. Această nouă organizare a implicat eliminarea autonomiei secuilor. Principalele **comitate medievale** din Transilvania, care se suprapun total sau parțial cu actualul județ Harghita sunt reprezentate de Comitatele: **Ciuc**, cu reședința la **Miercurea Ciuc** și Comitatul Odorhei cu reședința la Odorheiu Secuiesc.⁵⁵

Finalul **Primului Război Mondial** aduce **Marea Unire a României** cu regiunile Transilvania, Banat, Crișana, Maramureș, Bucovina și Basarabia. Astfel, începând cu Marea Unire consfințită din punct de vedere administrativ în 1923-1925, pe teritoriul județului Harghita sunt consemnate administrativ: **județe, raioane și regiuni administrative**. Astfel, comitatele Ciuc și Odorhei se transformă în județe, acestea erau componente ale regimentului administrativ Transilvania reglementat prin *Decretul privind instituirea conducerii serviciilor publice în Transilvania nr. 3632 din 11 decembrie 1918*.

În **1925** este promulgată *Legea nr. 95/1925, pentru unificarea administrativă*, prin care teritoriul României se împărțea din punct de vedere administrativ, în județe (71), plăși (429), comune (urbane - 179 și rurale - 8.751) și sate (15.981)⁵⁶. Astfel, pe teritoriul actual al județului Harghita existau, prin noua organizare administrativă, județele Ciuc și Odorheiu. Județul Ciuc avea reședința la **Miercurea-Ciuc și avea 4 plăți și 54 de comune**, iar județul Odorheiu avea reședința la Odorheiu și avea 6 plăți și 140 de comune.

Prin *Decretul regal 2191 este promulgată Legea administrativă din 14 august 1938*, care instituie **ținutul** ca unitate administrativă de bază a României, astfel încât în perioada **1938-1940**, județele Ciuc și Odorhei erau componente ale Ținutului Mureș. Ținuturile sunt desființate prin *Decretul-lege în 21 septembrie 1940*, revenindu-se la organizarea din perioada interbelică, bazată pe județ.

Odată cu schimbarea regimului politic în perioada **1945-1948**, în 1950 se promulgă *Legea organizării teritoriale nr. 5* prin care se înființează 28 de regiuni, 148 de orașe și 177 de raioane și 4.052 de comune. Teritoriul actual al județului Harghita a fost cuprins aproape integral în cadrul **Regiunii Mureș**, care avea reședința la Târgu-Mureș.

Important pentru dezvoltarea administrativă a Transilvaniei, inclusiv a județului Harghita în anul 1952, conform *Decretului nr. 331/1952, privind modificarea Legii*

⁵⁵ Idem, p. 37

⁵⁶ SĂGEATĂ, R., *Organizarea administrativ-teritorială a României evoluție. Propuneri de optimizare*, Editura Academiei Române – Institutul de Geografie, București, 2013, p. 3

nr. 5/1950, pentru raionarea administrativ-economică a teritoriului Republicii Populare Române, teritoriului României este împărțit în 18 regiuni, iar actualul județ Harghita este încorporat aproape total Regiunii Autonome Maghiare care reprezenta o nouă entitate administrativ-teritorială, prin care s-a încercat rezolvarea problemei minorității maghiare pe baza principiilor leninist-staliniste.⁵⁷ Această entitate a funcționat până în anul 1968. ”Înființarea Regiunii Autonome Maghiare a fost un simplu experiment politic, prin care autoritățile române au căutat să rezolve problemele naționale implementând modelul sovietic. Oferind minorității maghiare iluzia unei autonomii administrativ-teritoriale și culturale reale în regiunea secuiască, până în 1953 autoritățile române au încercat să controleze această minoritate prin intermediul influenței pe care Uniunea Populară Maghiară a avut-o asupra locuitorilor zonei. ... Această mentalitate politică se încadrează perfect în modelul sovietic, pe care niciun stat cu democrație populară din sfera de influență a Moscovei, nu îndrăznește să-l eludeze...

Constituirea Regiunii Autonome Maghiare a fost percepută în mod diferit de populația din zonă. Pentru românii din regiune, ea a fost privită ca o structură administrativă care putea să le periclitizeze modul de viață obișnuit. A existat reținererea că odată cu impunerea noii conduceri administrative locale maghiare, populația românească o să fie exclusă din viața politică și socială a regiunii. Noua autonomie a fost privită cu reticență datorită manifestărilor naționaliste din zonă, răspândite de anumite cecuri intelectuale maghiare, care au sperat că vor putea transforma autonomia culturală și administrativă într-o autonomie politică. A existat teama transformării zonei într-o regiune maghiară independentă de administrația politică românească.”⁵⁸

⁵⁷ ROPA, L., *Modificări administrativ-teritoriale din nord-vestul României între anii 1950-1960*, în Acta Mvsei Porolissensis, vol. XXXVI/2014, p. 351

⁵⁸ TIȘE, C., *Administrație și politică în Regiunea Autonomă Maghiară (1952-1968)*, Ed. Universității, 2014, Craiova

FIGURA 17 – Harta Regiunii Autonome Maghiare (1952-1968)

- ● Hungarian Autonomous Region (1952-1960)
- ● Mureș-Hungarian Autonomous Region (1960-1968)

— administrative borders (as of 1956)

RG Region Galați

RP Region Ploiești

Sursa:

https://ro.wikipedia.org/wiki/Regiunea_Autonom%C4%83_Maghiar%C4%83#/media/Fi%C8%99ier:Hungarian_autonomous_province02.png

Din **1968** Regiunea Mureș-Autonomă Maghiară a fost desființată, odată cu adoptarea Legii nr. 2/1968 privind reorganizarea administrativă a Republicii Socialiste România, prin care se revine la împărțirea pe județe, care sunt formate din orașe și comune. Orașele mai mari sunt organizate ca municipii. Astfel, apar 39 județe și municipiul București, 236 orașe (47 municipii și 2706 comune cu 13149 sate). În această perioadă apare pentru prima dată **județul Harghita**, ce avea reședința la **Miercurea Ciuc**.

După anul **1990** se revine la vechile structuri de conducere administrativ-teritorială: prefectura, consiliul județean, consiliile locale. În prezent, județul Harghita cuprinde 4 municipii, 5 orașe, 29 localități componente ale municipiilor și orașelor, 58 comune, 235 sate.

CAPITOL III – DEFINIREA ȘI DELIMITAREA SUBZONELOR ISTORICE DE REFERINȚĂ

III.1. Definirea și delimitarea subzonelor istorice de referință, în funcție de modul de dezvoltare și de caracteristicile țesutului urban

a. Descrierea metodei de definire a zonelor istorice de referință

În cadrul Metodologiei privind cadrul conținut al studiilor istorice de fundamentare a documentațiilor de urbanism zona istorică de referință este definită astfel: „Zona din teritoriul administrativ care se definește și delimitează prin studiul istoric general și care prezintă caracteristici coerente din punct de vedere urbanistic, arhitectural și istoric care vor fi preluate în modul de dezvoltare viitor al teritoriului.”

Având în vedere scara studiului, arealul redus de analiză și dorința de detaliere a zonei construite protejate aferentă centrului municipiului Miercurea Ciuc, au fost determinate subzone istorice de referință.

Astfel, pentru definirea Subzonelor Istorice de Referință, numite în corpul textului și cu abrevierea **SIR**, s-au parcurs următorii pași:

- Identificarea planurilor istorice care cuprind teritoriul unității administrative analizată prin Studiu Istoric General;
- Geo-referențierea și scalarea planurilor la aceeași scară;
- Suprapunerea planurilor și identificarea etapelor de evoluție ale teritoriului analizat;
- Identificarea etapelor majore în dezvoltarea teritoriului (de exemplu: vatra satului, zona centrală, extinderi majore din diferite etape de dezvoltare, extinderi recente, etc.);
- În cazul în care există, suprapunerea peste planurile de evoluție a zonelor protejate, a monumentelor și a zonelor acestora de protecție;
- Identificarea elementelor valoroase din teritoriu și constatarea, dacă este cazul, a zonelor în care acestea sunt concentrate (elemente cu zone cu valoare de arhitectură, memorială, ambientală, culturală, sau alte elemente tradiționale specifice zonei etc.);
- Analizarea caracteristicilor morfologice ale teritoriului supus studiului;
- Corelarea perioadelor de evoluție istorică cu morfologia actuală a zonelor;

- Gruparea zonelor provenind din aceleași perioade de evoluție istorică având în același timp și caracteristici morfologice similare și scalarea acestora în raport cu valoarea acestora.

b. Criterii de definire/delimitare a subzonelor istorice de referință

Criteriile de definire și delimitare a subzonelor istorice de referință derivă din natura, tipologia, gruparea valorilor conținute de către acestea și reprezintă un factor fundamental în procesul de determinare și delimitare a SIR. Acestea pot varia în funcție de specificul teritoriului, însă în cazul orașului Miercurea Ciuc au fost avute în vedere următoarele criterii principale:

- Importanța istorică a zonei (vatra localității, zonă protejată, zone de protecție aferente monumentelor).
- Densitatea elementelor cu valoare fie arhitecturală, fie ambientală, sau memorială;
- Tipologia parcelarului;
- Caracteristicile tramei stradale;
- Raportul clădirilor față de trama stradală;;
- Caracterul funcțional;
- Tipologia de construire;
- Mod de ocupare a parcelei;
- Fragmentarea teritoriului;
- Valoarea ambientală a zonei;
- Imagine unitară, coerentă.

c. Delimitarea subzonelor istorice de referință

În cazul prezentului Studiu Istoric Zonal pentru zona centrală a municipiului Miercurea Ciuc, în conturarea subzonelor istorice de referință s-au avut în vedere aspectele specifice întregii zone.

În primul rând a fost identificată limita Ansamblului Urban - HR-II-a-B-12721 și a monumentelor istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice 2015, pentru care au fost create subzone istorice de referință propriu-zise. Similar, au fost identificate limitele terenurilor ocupate cu clădiri cu valoare ambientală mare ce urmează a fi propuse spre clasare pentru care de asemenea au fost propuse subzone istorice de referință.

În al treilea rând, din suprapunerile teritoriilor tuturor etapelor evoluției istorice și analiza morfo-tipologică a țesutului urban, au fost determinate restul subzonelor istorice de referință.

Toate aceste aspect sunt detaliate pentru fiecare Subzonă Istorică de Referință în parte, mai jos numite și SIR.

III.2. Subzonele istorice de referință din teritoriul studiat

a. Listarea subzonelor istorice de referință, după caracteristicile acestora

1. SUBZONA MONUMENTELOR ISTORICE CLASATE ÎN LMI 2015 ȘI A PROPUNERILOR DE CLASARE SITUATE ÎN AFARA ANSAMBLULUI URBAN

SIR 1.1. - subzona cu valoare crescută din punct de vedere al patrimoniului construit ce cuprinde monumentele istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice 2015, localizate în afara ansamblului urban și care include următoarele: Ansamblul Biserica romano-catolică - HR-II-a-B-12735, Biserica Sf. Apostoli - HR-II-m-B-12741, Banca Națională a României, azi Banca Carpatica - HR-II-m-B-12740, Casa Zakarias - HR-II-m-B-12736, Liceul teoretic Marton Aron - HR-II-a-B-12731, Cetatea Miko - HR-II-a-A-12726, Tribunalul județean - HR-II-m-B-12734, Primăria - HR-II-m-B-12725, Casa Gal - HR-II-m-B-12732, Casa Csiszer - HR-II-m-B-12733 și Reședința garnizoanei de grăniceri - HR-II-m-B-12727.

SIR 1.2 - subzona cu valoare crescută din punct de vedere al patrimoniului construit ce reprezintă subzona clădirilor propuse spre clasare situate în afara ansamblului urban care cuprinde clădirea de la adresa str. Pieței nr. 4, acestea având o valoare ambientală mare.

2. SUBZONA ANSAMBLULUI URBAN

SIR 2.1. - subzona cu valoare crescută din punct de vedere al patrimoniului construit ce cuprinde monumentele istorice situate în interiorul Ansamblului Urban - HR-II-a-B-12721. Această subzonă cuprinde următoarele monumente istorice clasate în Lista Monumentelor Istorice 2015: Clădirile fostei fabrici de bere - HR-II-a-B-12730, Casa - HR-II-m-B-12729, Ansamblu urban - locuințe cu magazin la parter - HR-II-m-B-12728, Clădirea Vigado, H.G.-II-m-21141.

SIR 2.2. - subzona cu valoare crescută din punct de vedere al patrimoniului construit ce cuprinde clădirile propuse spre clasare din interiorul Ansamblului Urban - HR-II-a-B-12721: clădirile de pe strada Petofi Sandor de la numerele poștale 1, 2, 3, 36 și 45, acestea având o valoare ambientală mare.

SIR 2.3. - subzona construcțiilor din interiorul Ansamblului Urban - HR-II-a-B-12721, amplasate de o parte și de cealaltă a străzii pietonale Petofi Sandor. Subzona este caracterizată de clădiri amplasate înșiruit, pe aliniament, cu un regim de înălțime de P/P+1E, cu parter comercial și care au fost caracterizate ca având o valoare ambientală și istorică sporite. Această subzonă se suprapune vetrei localității.

SIR 2.4. - subzona locuințelor individuale din interiorul Ansamblului Urban - HR-II-a-B-12721 amplasate înșiruit, pe aliniament, cu un regim de înălțime de P/P+1E, cu

parcele cu forme regulate, alungite și cu dimensiuni medii. Subzona este localizată pe partea estică a străzii Marton Aron, la nord de monumentul istoric clasat în LMI 2015 - Clădirile fostei fabrici de bere - HR-II-a-B-12730.

SIR 2.5. - subzona locuințelor individuale din interiorul Ansamblului Urban - HR-II-a-B-12721 amplasate înșiruit, pe aliniament, cu parcele cu forme regulate pătrate și cu dimensiuni reduse. Regimul de înălțime specific este preponderent P/P+1E. Subzona este localizată pe partea estică a străzii Marton Aron, la sud de monumentul istoric clasat în LMI 2015 - Clădirile fostei fabrici de bere - HR-II-a-B-12730

SIR 2.6. - subzona din interiorul Ansamblului Urban - HR-II-a-B-12721 ce cuprinde un țesut urban neomogen, cu forme distincte ale parcelelor și ale clădirilor, cu moduri distincte de amplasare față de limitele loturilor și funcțiuni mixte cuprinzând locuire, funcțiuni culte și instituții publice. Regimul de înălțime diferă, fiind cuprins în intervalul P/P+5E

3. SUBZONA CONSTRUCȚIILOR APĂRUTE ÎN SECOLUL AL XIX-LEA, CE PASTREAZĂ CARACTERUL STRAZII PIETONALE, DAR CARE SE AFLĂ ÎN AFARA ANSAMBLULUI URBAN

SIR 3.1. - subzona construcțiilor apărute în secolul al XIX-lea, ce pastrează caracterul străzii pietonale Petofi Sandor, dar care se afla în afara Ansamblului Urban - HR-II-a-B-12721. Această subzonă cuprinde construcții amplasate înșiruit pe aliniament și au preponderant parter comercial, similar **SIR 2.3.**

4. SUBZONA LOCUINȚELOR INDIVIDUALE DIN AFARA ANSAMBLULUI URBAN.

SIR 4.1. - subzona țesutului urban vechi, apărut la început de secol XIX, caracterizat de un parcelar destinat locuințelor individuale și având forme dreptunghiulare și un raport al laturilor de $\frac{1}{2}$ sau $\frac{1}{3}$. Clădirile sunt amplasate izolat pe parcelă, tip vagon, amplasate pe aliniament, iar regimul de înălțime este preponderent parter.

SIR 4.2. - subzonă de locuințe individuale, amplasată pe partea vestică a străzii Marton Aron, la vest de Liceul teoretic Marton Aron - HR-II-a-B-12731. Parcelarul este caracterizat de forme dreptunghiulare, cu un raport al laturilor de aproximativ $\frac{1}{12}$, cu suprafețe mari. Fondul construit este amplasat izolat pe lot, alipit pe latura nordică și pe aliniament, cu un regim de înălțime preponderant parter.

SIR 4.3 - subzonă situată pe strada Marton Aron, de o parte și de cealaltă a sa, la sud de Liceul teoretic Marton Aron - HR-II-a-B-12731. Caracteristicile subzonei sunt: parcelar cu forme neregulate și suprafețe medii, și un fond construit neomogen, care formează un front discontinuu.

SIR 4.4. - subzonă situată în proximitatea SIR 4.1, pe partea sudică a străzii Mihail Sadoveanu, pe tronsonul cuprins între intersecția acesteia cu străzile Nicolae

Bălcescu și Vorosmarty Mihaly. Parcelarul zonei de locuințe individuale are forme relativ dreptunghiulare și suprafețe medii. Fondul construit a suferit intervenții recente, amplasarea pe lot a acestora fiind mai degrabă caracteristică a perioadelor recente de evoluție: clădiri amplasate izolat pe parcelă, retrase față de aliniament și față de limitele laterale și posterioare ale loturilor. Regimul de înălțime este preponderant parter.

5. SUBZONA LOCUINȚELOR COLECTIVE APĂRUTE ÎN PERIOADA SOCIALISTĂ

SIR 5.1. - subzona locuințelor colective din perioada socialistă, amplasate de o parte și de cealaltă a străzii Kossuth Lajos. Clădirile au formă de tip „bară”, au un gabarit crescut, prezintă un regim de înălțime mare, cuprins între P+7E+M și P+10E+M și formează un front continuu, masiv. Parterul clădirilor are o înălțime mai mare și este comercial.

SIR 5.2. - subzona locuințelor colective din perioada socialistă, amplasate pe străzile Brașovului, Timișoarei, Nicolae Bălcescu și Eroilor. Clădirile sunt de tip „bară”, însă au o lungime mai redusă, formând fronturi discontinue. Regimul de înălțime este unul mediu, de P+4E.

SIR 5.3. - subzona locuințelor colective din perioada socialistă, amplasate pe străzile Eroilor și Mihai Eminescu cuprinde clădiri de tip „punct”, cu amprenta la sol pătrată și un regim de înălțime mediu pe strada Eroilor (P+4E) și mare pe strada Mihai Eminescu (P+10E). Dată fiind forma fondului construit acesta crează fronturi discontinue.

SIR 5.4. - subzona locuințelor colective din perioada socialistă, amplasate pe străzile Patinoarului și Korosi Csoma Sandor. Forma fondului construit este neregulată și are un regim de înălțime mediu, de P+4E.

6. SUBZONA SPAȚIILOR VERZI, DE AGREMENT ȘI TERENURILOR DE SPORT

SIR 6.1. - subzona spațiilor verzi publice, de tip parc, amplasate în centrul orașului: Parcul Central și Parcul Kicsi Erdo

SIR 6.2. - subzona spațiilor verzi publice, de tip scuar / piațetă. Această subzonă cuprinde spațiul public amenajat la sud de Școala Generală Petofi Sandor, amenajată cu un obiectiv de for public (Monumentul eroului sovietic) și de piațetă din fața Gării Miercurea Ciuc, situată între străzile Kossuth Lajos, Brașovului și Mihail Sadoveanu și amenajată peisagistic.

SIR 6.3. - subzona spațiilor de agrement și a terenurilor de sport, reprezentată de zona de agrement situată la nord de Cetatea Miko - HR-II-a-A-12726 și care include

Piscina Csiki Csobbano, Patinoarul Vakar Lajos și terenul de atletism și de terenurile de sport din partea estică a Liceul teoretic Marton Aron - HR-II-a-B-12731

SIR 6.4. - subzona cimitirului catolic de pe strada Kossuth Lajos.

7. SUBZONA TERENURILOR AMPLE DESTINATE INSTITUȚIILOR PUBLICE ȘI SERVICIILOR

SIR 7.1. - subzonă ce se suprapune vetrei localității, dar care a suferit intervenții de sistematizare, realizându-se în perioada socialist centrul civic. Această subzonă cuprinde instituții publice în interiorul clădirilor cu arhitectură specifică perioadei comuniste (Inspectoratul Școlar Județean, Casa de Cultură, Universitatea, Prefectura, Teatrul Municipal) și o piațetă amplă, pietonală (Piața Libertății)

SIR 7.2. - subzona terenurilor ocupate cu lăcașuri de cult care nu sunt înscrise în Lista Monumentelor Istorice 2015 și care nu sunt propuse spre clasare: biserica Adormirea Maicii Domnului de pe strada Inimii, biserica de pe strada Miron Cristea și biserica Sf. Nicolae de la intersecția străzilor Timișoarei, Petofi Sandor și Nicolae Bălcescu

SIR 7.3. - subzona terenurilor ample ocupate de unități sanitare care nu sunt înscrise în Lista Monumentelor Istorice 2015 și care nu sunt propuse spre clasare (Spitalul Județean de Urgență de pe strada Nicolae Bălcescu). Forma terenului din cadrul subzonei SIR 7.3 are formă neregulată și este amplasată cu latura scurtă la stradă. Este delimitată la sud de monumental istoric clasat în LMI Cetatea Miko - HR-II-a-A-12726

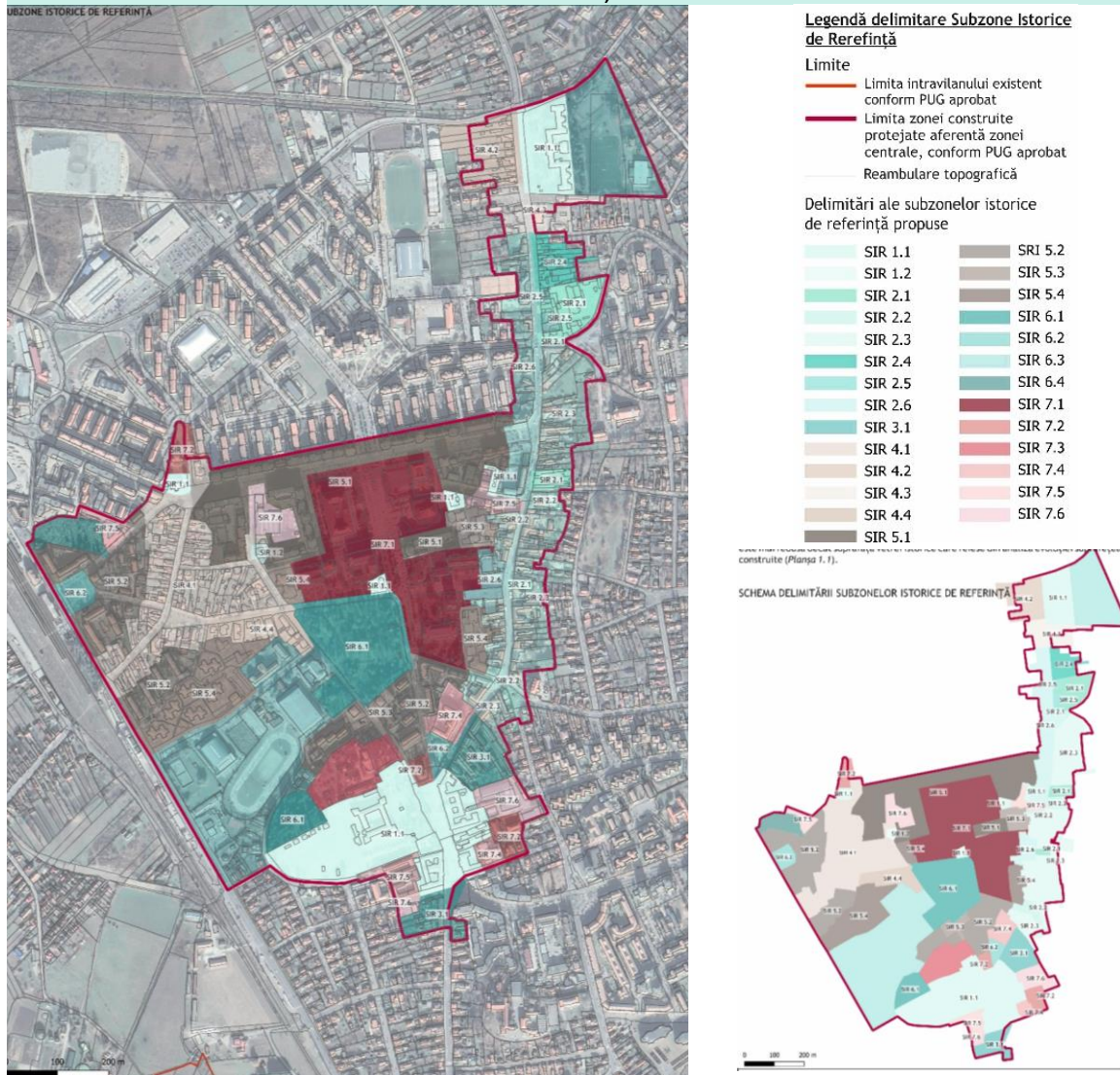
SIR 7.4. - subzona unităților de învățământ care nu sunt înscrise în Lista Monumentelor Istorice 2015 și care nu sunt propuse spre clasare (Școala Generală Petofi Sandor și Școala Generală Jozef Attila)

SIR 7.5. - subzona instituțiilor care nu sunt înscrise în Lista Monumentelor Istorice 2015 și care nu sunt propuse spre clasare și care nu sunt incluse în SIR 7.1 (Centrul Civic): Penitenciarul Miercurea Ciuc, și instituțiile de pe strada Gal Sandor.

SIR 7.6. - subzona terenurilor ample cu forme neregulate, ocupate cu spații/centre comerciale (Piața agro-alimentară central, de pe strada Pietii și altele).

III.3. Schema cu evidențierea subzonelor istorice de referință (limite, tipuri)

FIGURA 18 – Subzonele istorice de referință

Sursa: Autori studiu

Coordonator,

Specialist Atestat Ministerul Culturii

Urb. Laura-Elena TUCAN